

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

III

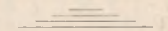
REGULAMIN PIECHOTY

WYCIĄG Z CZĘŚCI II

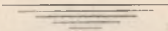
(UKŁAD TYMCZASOWY)

WARSZAWA 1931

GLÓWNA
DRUKARNIA
WOJSKOWA
PRZEJAZD 10.

SPIS RZECZY.

Str.

Wstęp.

1.	Rozkazodawstwo	3
2.	Sygnały i znaki	4

ROZDZIAŁ A.

POJEDYŃCZY STRZELEC.

1. Musztra bez broni.

3.	Postawa swobodna	7
4.	Postawa zasadnicza	8
5.	Marsz krokiem równym	9
6.	Marsz krokiem dowolnym	9
7.	Zmiany kroku	9
8.	Stój	9
9.	Bieg i szybki krok	10
10.	Zwroty w miejscu	10
11.	Zwroty w marszu	11
12.	Zwroty wskos	11
13.	Zwroty głowy	12
14.	Salutowanie	12
15.	Wywoływanie strzelca z szyku	13
16.	Do modlitwy	14

2. Musztra z karabinem (karabinkiem).

17.	Postawa swobodna	15
18.	Postawa zasadnicza	15
19.	Uwagi o chwytach bronią	15
20.	Na ramię broń	16
21.	Do nogi broń	16

	Str.
22. Prezentnui broń	17
23. Powrót do postawy po prezentowaniu	17
24. Do przysięgi	18
25. Na pas broń	18
26. Powrót do postawy „do nogi broń”	18
27. Przez plecy broń	19
28. Za szyję broń	19
29. Podłużanie i skracanie pasów	20
30. Do przejrzenia broń	20
31. Poruszenia z karabinem	20
32. Ładowanie i rozładowywanie	21
33. Nakładanie i zdejmowanie bagnetu	21
34. Padanie i powstawanie	22
35. Kryj się	23
36. Czołganie się	23
37. Skoki	23
38. Przenoszenie meldunków względnie rozkazów	24

3. Musztra z ręcznym karabinem maszynowym „Browning” wz. 28.

39. Postawy	24
40. Chwyty	24
41. Do przejrzenia broń	24
42. Poruszenia	25
43. Postawy strzeleckie, składanie się, ładowanie i rozładowywanie	25

4. Musztra z lekkim karabinem maszynowym Maxim wz. 08/15 i 08/18.

44. Postawy	26
45. Chwyty	26
46. Do przejrzenia broń	27
47. Poruszenia	27
48. Postawy strzeleckie, składanie się, ładowanie i rozładowywanie	28

5. Chwyty szablą.

49. Postawy i chwyt	28
50. Prezentowanie	30
51. Salutowanie	30

6. Chwyty chorągwią.

52.	Postawy i chwyt	32
53.	Prezentowanie	32
54.	Salutowanie	32

ROZDZIAŁ B.

DRUŻYNA.

1. Skład drużyny.

55.	Skład drużyny strzeleckiej i sekcji garlacz	33
-----	---	----

2. Musztra zwarta.

56.	Szyki	34
57.	Zbiórka	35
58.	Rozejść się	36
59.	Równanie i krycie	36
60.	Odliczanie	37
61.	Odstępowanie i łączenie	38
62.	Poruszenia i chwyt	39
63.	Sprawianie szyków	39
64.	Kierunek i kierunkowi	41
65.	Marsz i zatrzymywanie	42
66.	Stosowanie sposobów maszerowania i ulgi w marszu	43
67.	Ustawianie broni w kozły	44
68.	Składanie oporządzenia	45
69.	Miejsce dowódcy	46
70.	Oddawanie honorów	47

3. Szyki luźne.

71.	Dowódca drużyny	47
72.	Drużyna w dwójkach	48
73.	Rój	50
74.	Sprawianie szyków	51
75.	Posuwanie się, zatrzymywanie, zmiana kierunku	51
76.	Tyraljerka	52
77.	Nagłe rozsypanie drużyny	53
78.	Ruchy tyraljerki	54
79.	Zatrzymywanie ruchu tyraljerki	55

	Str.
80. Stanowisko ogniowe	55
81. Skoki drużyny	56
82. Skoki r. k. m. (l. k. m.)	57
83. Rodzaje działania ogniowego drużyny	58
84. Otwarcie ognia	58
85. Określanie celu i odległości	60
86. Podawanie rozkazów w walce ogniowej	60
87. Prowadzenie ognia	60
88. Ogień r. k. m. (l. k. m.)	62
89. Obowiązki obsługi	62
90. Zbiórka	62
91. Przegląd broni	62

ROZDZIAŁ C.

PLUTON.

1. Skład plutonu.

92. Skład plutonu	63
-----------------------------	----

2. Musztra zwarta.

93. Szyki	63
94. Sprawianie szyków	64
95. Kierunkowy i kierunek	66
96. Ustawienie broni w kozły	66
97. Miejsce dowódcy plutonu	66
98. Uwaga	67

3. Szyki luźne.

99. Postanowienia ogólne	67
100. Przykłady szyków luźnych	68
101. Rozwijanie plutonu	69
102. Rozsypywanie plutonu w tyraljerkę	69
103. Posuwanie się rozwiniętego względnie rozsypanego plutonu przed rozpoczęciem ognia	70
104. Ogień plutonu	71
105. Kierowanie ogniem	71
106. Posuwanie się plutonu w toku walki ogniowej	72
107. Nagłe otwarcie ognia	73
108. Zbiórka rozwiniętego względnie rozsypanego plutonu	74

ROZDZIAŁ D.

KOMPANJA.

1. Skład kompanji.

109.	Skład kompanji	74
------	--------------------------	----

2. Musztra zwarta.

110.	Szyki	75
111.	Sprawianie szyków	76
112.	Kierunkowy	78
113.	Miejsce dowódcy kompanji	78
114.	Kompanja honorowa	79
115.	Przyprowadzenie i odprowadzenie chorągwi	80
116.	Uwaga	81

3. Szyki luźne.

117.	Ogólne wskazówki	81
------	----------------------------	----

ROZDZIAŁ E.

BATALJON.

118.	Skład bataljonu	82
119.	Szyki	83
120.	Sprawianie szyków	83
121.	Miejsce dowódcy bataljonu	84
122.	Komendy i rozkazy w bataljonie	84

ROZDZIAŁ F.

PUŁK.

123.	Ogólne wskazówki	85
	Album rysunków	87

ROZKAZ WPROWADZAJĄCY.

Zatwierdzam do użytku służbowego piechoty wojska i piechoty Korpusu Ochrony Pogranicza „Regulamin piechoty”, ujęty jako wyciąg z części II, w formie układu tymczasowego.

W ostatecznej redakcji będą dodane w każdym rozdziale podrozdziały, traktujące o walce (drużyny, plutonu, kompanji i t. d.), będące obecnie w opracowaniu. Ponadto niektóre paragrafy z szyków luźnych, w ostatecznej redakcji znajdą się w podrozdziałach dotyczących walki. Wreszcie niektóre paragrafy z musztry zwartej zostaną skreślone lub ich brzmienie ostatecznie ustalone, zależnie od treści i zakresu cz. X Reg. sł. wewn. p. t. „Parady i uroczystości”.

W związku z tem unieważniam wszystkie punkty Reg. piech. cz. I i II, sprzeczne z postanowieniami niniejszego projektu Regulaminu.

Termin, od którego zacznie obowiązywać niniejszy projekt Regulaminu w wyszkoleniu piechoty wojska i K. O. P., określi II wiceminister spraw wojskowych.

Wszyscy dowódcy dywizyj piechoty, pułków piechoty i samodzielnych bataljonów piechoty, komen-

danci centralnych szkół piechoty oraz dowódca K. O. P. przedstawia uwagi o tym projekcie Regulaminu do Komisji Regulaminowej piechoty, na ręce Szefa Departamentu Piechoty M. S. Wojsk do dnia 1 XI 1931.

SZEF SZTABU GŁÓWNEGO

(—) *Piskor*.

GEN. DYW.

WSTĘP.

Wyrażenie woli dowódcy następuje w formie rozkazu. Rozkazy, które mają być wykonane natychmiast, jednocześnie i jednolicie, nazywamy komendami.

Wszystkie komendy i sposób ich wykonania podaje regulamin.

Komenda składa się z zapowiedzi i hasła. Pierwsze zwraca uwagę wykonawcy i uprzedza go o tem, co nastąpi, a drugie jest znakiem do wykonania. Kilka komend zasadniczych składa się tylko z hasła.

Również rozkazy z zakresu musztry składają się z tych dwóch części, przyczem zapowiedź składa się często z większej ilości słów, a nawet zdań, hasłem zaś jest ostatnie słowo rozkazu.

Zapowiedź komendy wypowiada się głosem donośnym i powolnie, przeciągając ostatnią zgłoskę. Hasło wypowiada się krótko i ostro, lecz wyraźnie.

Hasła dwu- lub więcej zgłoskowe należy akcentować jak w zwykłej mowie, z wyjątkiem hasła a zarazem komendy: „*baczność*“ którą należy akcentować na zgłosce końcowej.

Dowódca podaje komendę lub rozkaz swym podwładnym: ustnie, sygnałem lub znakiem, a wreszcie pisemnie.

1.
Rozkazodawstwo.

Komendy i rozkazy, mające częste zastosowanie w warunkach bojowych, a podawane także ustalonemi sygnałami względnie znakami, wyszczególnia załączona tabela.

TABELA SYGNAŁÓW I ZNAKÓW.

Komenda lub rozkaz	Sygnał gwizdkiem	Z N A K
<i>„Uwaga”</i>	Jeden krótki gwizd	Ręka pionowo podniesiona do góry i trzymana w tem położeniu.
<i>„Marsz”</i>	Dwa długie gwizdy	Szybkie opuszczenie pionowo w górę podniesionej ręki (ręka zgięta w łokciu, pięść na wysokości ramienia).
<i>„Biegiem marsz”</i>	—	Kilkakrotne powtórzenie znaku „marsz”.
<i>„Kierunek”</i>	—	Zwrot w tym kierunku i wskazanie kierunku ręką.
<i>„Stój”</i>	—	Powolne opuszczenie podniesionej pionowo ręki — bokiem w dół.
<i>„Padnij”</i>	—	Kilkakrotne podniesienie w bok wyprostowanej ręki i opuszczanie dłonią w dół.

2.
Sygnały
i znaki.

Komenda lub rozkaz	Sygnał gwizdkiem	Z N A K
„Zbiórka”	Jeden długi gwizd	Ręka zgięta w półkole nad głową — dłonią w dół, lub broń poziomo wyciągnięta nad głową.
„W tyra- ljerzy”	—	Kilkakrotne wymachy w bok rąk podniesionych poziomo przed siebie.
„Omyłka” lub nie zro- zumiałem	—	Ruch ręki prawej jak przy ścieraniu tablicy.
„Przerwij ogień”	Kilka krótkich gwizdów	
„Alarm lotniczy”	Szereg krótkich gwizd w	
„Alarm gazowy”	Szereg długich gwizdów (przyrządem mechanicz- nym)	
„Koniec alarmu”	Przeciągły gwizd (przyrządem mechanicz- nym)	

Komenda lub rozkaz	Sygnał gwizdkiem	Z N A K
„Dwójka- mi — marsz” w szykach luźnych	—	Podniesienie obu rąk pionowo do góry i trzymanie w tem położeniu przez kilka sekund.
„Rojem — marsz”	—	Zatoczenie kilku kół lewą lub prawą ręką nad głową, a następnie podniesienie obu rąk poziomo w bok i trzymanie w tym położeniu kilka sekund.
„Trójkąt — wprzód”	—	Podniesienie pionowo ręki w górę, a następnie wyciągnięcie obu rąk poziomo w bok.
„Trójkąt — wtył”	—	Wyciągnięcie obu rąk poziomo w bok, a następnie podniesienie jednej ręki pionowo w górę, z jednoczesnem opuszczeniem drugiej ręki.
„Schody — w prawo”	—	Wyciągnięcie lewej ręki pionowo w górę a prawej poziomo w bok.
„Schody — w lewo”	—	Odwrotnie niż przy „schodach w prawo”.
„Drużyny na równej wysokości”	—	Wyciągnięcie poziomo w bok obu rąk zgiętych w łokciach — przedramiona pionowo w górę.

Komenda lub rozkaz	Sygnal gwizdkiem	Z N A K
„Nieprzy- jaciół”	—	Kilkakrotne podniesienie czapki lub hełmu w ręce lub na karabinie w górę.
„Kawalerja nieprzyja- cielska”	—	Kilkakrotne zatoczenie koła nad głową czapką lub hełmem w ręce lub na karabinie.

- U w a g a. 1) Jeżeli zachodzi potrzeba powtórzenia pewnego znaku, należy dla uniknięcia pomyłki, zrobić to po kilkusekundowej przerwie.
- 2) Znak lub sygnał „uwaga” należy podawać przed każdym innym znakiem. Każdy powinien wtedy bezwarunkowo patrzeć na dowódcę.

ROZDZIAŁ A.

POJEDYŃCZY STRZELEC.

1. Musztra bez broni.

Postawa swobodna jest formą chwilowego wypo-
czynku strzelca, w toku wykonywania przezeń
czynności służbowych.

W postawie tej ciężar ciała spoczywa na nodze
prawej, która przez cały czas pozostaje w miejscu,
lewa noga wysunięta swobodnie wprzód, mniej
więcej o połowę długości stopy, w kierunku, który
wskazują palce tej nogi. Poza tem ma strzelec zu-

3.

Postawa
swobodna

pełną swobodę ruchów, ale nie wolno mu rozmawiać. Gdy zachodzi potrzeba, poprawia sobie ubranie i oporządzenie, znajdując się zaś w szyku zwartym, także równanie i krycie.

Jeśli strzelec pozostaje przez dłuższy czas w postawie swobodnej, może zmienić położenie nóg w ten sposób, że dostawia lewą nogę do prawej, a następnie wysuwa prawą i odwrotnie.

Postawę swobodną przybiera strzelec na komendę „*spocznij*”!

4.

Postawa zasadnicza.

Postawą wystąpień służbowych strzelca jest postawa zasadnicza.

W postawie zasadniczej strzelec stoi nieruchomo. Ciężar ciała spoczywa równomiernie na piętach i przednich częściach stóp. Pięty złączone. Stopy tworzą taki kąt, że oddalenie dużych palców u nóg równa się długości własnej stopy. Kolana zbliżone do siebie, zlekka wyprężone. Tułów wyprostowany. Brzuch lekko wciągnięty, pierś swobodnie podana naprzód. Ramiona na równej wysokości, cofnięte nieco wtył. Ręce opuszczone swobodnie, nasadą dłoni i końcami palców dotykają uda. Palce zwarte i lekko wyprostowane. Palec średni dotyka szwu spodni.

Szyja swobodnie wyciągnięta. Głowa podniesiona, broda cofnięta nieco ku szyi.

Wzrok swobodny, skierowany wprost przed siebie.

Postawę zasadniczą przybiera strzelec na komendę „*baczność*” oraz na zapowiedź każdej komendy, niepoprzedzonej komendą „*baczność*!”. W tym ostatnim wypadku strzelec po wykonaniu pozostaje również w postawie zasadniczej, jeśli regulamin nie postanawia inaczej.

Na komendę: „(strzelec) — marsz!” strzelec, podając ciężar ciała wprzód, wykracza lewą nogą wprzód i stawia ją na normalną długość kroku (75 cm) całą stopą na ziemię; jednocześnie podnosi prawą nogę, poczynając od pięty, i przenosi ciężar ciała na lewą nogę. Następnie wykracza prawą nogą w taki sam sposób i na taką samą odległość, jak wskazana dla lewej nogi, maszerując cały czas dziarskim krokiem.

Przy przenoszeniu nóg naprzód podnosi je natyle, ile to jest potrzebne do osiągnięcia długości kroku.

Głowa i tułów pozostają w postawie zasadniczej. Kierunek marszu prostopadły do linii ramion. Tempo marszu wynosi 120 kroków na minutę. Ruch rąk w czasie marszu miarowy; wprzód — na wysokość pasa, wtył — swobodnie.

W marszu równym krokiem na: „spocznij!” przybiera strzelec swobodną postawę ciała, zachowując tempo i długość kroku niezmienione. Powrót do poprzedniej postawy następuje na komendę: „baczność!”.

Na rozkaz „dowolny — krok!” długość kroku i tempo marszu zależą od terenu i budowy ciała strzelca. Dobra postawa powinna być zachowana. Górna część ciała i ruch rąk utrzymane swobodnie.

Przejście z kroku równego w dowolny następuje na rozkaz „dowolny—krok”, z dowolnego w równy na rozkaz „równy — krok”.

Na komendę „(strzelec) — stój!” strzelec robi jeszcze jeden krok i przystawia szybko pozosta-

5.
Marsz
krokiem
równym

6.
Marsz
krokiem
dowolnym

7.
Zmiana
kroku.

8.
Stój.

jąca wtyłe nogę do tej, która wykonała ostatni wykrok.

9.
bieg i szybki
krok.

Bieg z miejsca wykonywa się na rozkaz „(strzelec) *biegiem — marsz!*”, w marszu na rozkaz „*biegiem — marsz*”. Kierunek biegu, jeśli nie jest wskazany, nawprost siebie.

Zaprzestanie biegu następuje albo przez przejście w krok dowolny, albo przez zatrzymanie. Na rozkaz „*dowolny — krok*” strzelec zwalnia bieg w ciągu trzech kroków po wydaniu rozkazu, poczem przechodzi w dowolny krok.

Na rozkaz „(strzelec) — *stój*” strzelec robi, w biegu stopniowo zwalnianym, jeszcze trzy kroki, zatrzymuje się i przybiera postawę swobodną.

Jeżeli cel, który ma być osiągnięty biegiem, względnie przestrzeń, która ma być przebyta biegiem, były zgóry oznaczone w rozkazie, np. „*do lasu (strzelec) biegiem — marsz*”, lub „*przez łąkę (strzelec) biegiem — marsz*”, wówczas strzelec po wykonaniu rozkazu przestaje biec i zachowuje się następnie tak, jak przed rozpoczęciem biegu, to jest jeśli stał, staje, jeśli leżał, pada, a jeśli maszerował, maszeruje dalej.

Szybki krok jest to przyśpieszony krok dowolny.

Szybki krok stosuje się przy wykonywaniu niektórych komend (rozkazów) niniejszego regulaminu, gdy chodzi o szybkie sprawienie pewnego szyku, np. wykonanie zbiórki.

10.
Zwroty
w miejscu.

Komenda: „*w prawo — zwrot!*”.

Strzelec wykonywa na prawej pięcie dziarski obrót o 90° w prawo. W tym celu podnosi nieco

palce prawej i piętę lewej nogi, odbija się palcami lewej nogi w prawo, a wykonawszy nakazany zwrot, dostawia szybko lewą nogę do prawej.

Komenda „*w lewo zwrot!*“.

Strzelec wykonywa na lewej pięcie dziarski obrót o 90° w lewo. W tym celu podnosi nieco palce lewej i piętę prawej nogi, odbija się palcami prawej nogi w lewo, a wykonawszy nakazany zwrot, szybko dostawia prawą nogę do lewej.

Komenda: „*wtył — zwrot!*“

Strzelec wykonywa na lewej pięcie dziarski obrót w lewo o 180° . W tym celu podnosi nieco palce lewej i piętę prawej nogi, odbija się palcami prawej nogi w lewo, a wykonawszy nakazany zwrot, szybko dostawia prawą nogę do lewej.

W czasie wykonywania zwrotów górna część ciała strzelca pozostaje w postawie zasadniczej.

Komenda: „*w prawo (lewo) — zwrot!*“

Hasło należy wydać w marszu krokiem równym, przy stawianiu przez strzelca tej nogi, w stronę której ma nastąpić obrót.

Strzelec robi po usłyszeniu hasła jeszcze pół kroku, poczem w tempie jednego kroku obraca się o 90° w nakazanym kierunku na palcach nogi wysuniętej wprzód, przy pomocy odbicia się palcami nogi pozostawionej w tyle, którą w tem samym tempie przenosi na wykrok w nakazanym kierunku, maszerując bez zatrzymania się dalej.

Zwroty wskos, to znaczy o 45° , nie są przedmiotem ćwiczeń. Kiedy zachodzi praktyczna potrzeba użycia tego zwrotu, wykonywa go strzelec według

11.

Zwroty
w marszu

12.

Zwroty
wskos.

zasad § 10, względnie § 11, na rozkaz „*w prawo (lewo) — wskos*“.

13.
Zwrot
głowy.

Na komendę „*na prawo (lewo) — patrz!*“

Strzelec szybkim ruchem zwraca głowę w prawo (lewo) tak, aby oko lewe (prawe) znalazło się w środkowej linii ciała. Głowa pozostaje w tym samym poziomie, oczy zwrócone w kierunku zwrotu głowy.

Powrót głowy nawprost wykonywa się na komendę: „*baczność!*“

14.
Salutowa-
nie.

Salutowanie wykonywa strzelec w postawie zasadniczej (w marszu: na „*baczność*“). Szybko zwraca głowę w kierunku przełożonego (starszego), patrząc mu w oczy, jednocześnie podnosi krótkim ruchem do daszka czapki prawą rękę ułożoną tak, aby palec wskazujący i średni były wyprostowane i połączone, pozostałe zaś palce złożone na dłoni i przycisnięte kciukiem. Zewnętrzna strona pierwszego członka palca wskazującego, przyłożona do brzegu daszka czapki nad prawym kątem prawego oka, dłoń zwrócona ku przodowi, łokieć skierowany w dół i na prawo wskos.

Po salutowaniu strzelec opuszcza krótkim ruchem rękę w dół, z jednoczesnym zwrotem głowy nawprost.

W marszu lewa ręka pozostaje przez czas salutowania przyłożona do lewego uda.

Postawę i ruchy ręką do salutowania musi strzelec ukończyć na 6 kroków przed przełożonym (starszym), a powrót do poprzedniej postawy rozpocząć 3 kroki za przełożonym.

Gdy strzelec ma inne nakrycie głowy, np. hełm, przykładą rękę do salutowania tak samo, jak przy salutowaniu w czapce.

Strzelec bez nakrycia głowy oddający honory, przybiera postawę zasadniczą i zwraca szybkim ruchem głowę w kierunku przełożonego (starszego), zachowując się poza tem tak samo jak przy salutowaniu.

Strzelec, mający prawą rękę zajętą, a nie mogący jej na czas uwolnić, oddaje honory jak strzelec bez nakrycia głowy.

Strzelec - woźnica, siedzący na wozie i strzelec siedzący na koniu oddaje honory tylko przez zwrot głowy.

Strzelec wywołany po nazwisku staje w postawie zasadniczej i odpowiada głośnie „*jestem*”.

Na rozkaz „*wystąp*” wywołany strzelec występuje z dwuszeregu (szeregu) wprzód i staje na 3 kroki przed pierwszym szeregiem, w postawie zasadniczej. Strzelec z tylnego szeregu występuje wprzód przez lukę, otwartą mu przez poprzednika, który w tym celu robi krok w kierunku na prawo wskos, po powrocie zaś wywołanego, krokiem wtył wraca na swe miejsce. Tak samo zachowuje się poprzednik przy powrocie zaplecznego na miejsce.

W lukę powstałą wskutek wystąpienia strzelca pierwszego szeregu wstępuje natychmiast jego zapleczny.

Strzelec, wywołany z kolumny, występuje na tę stronę kolumny, po której znajduje się przełożony, względnie na stronę nakazaną przez dowódcę i staje na wysokości swej dwójki (czwórki) w postawie zasadniczej.

15.
Wywoły-
wanie
strzelca
w szyku.

Na rozkaz „*wstąp*“ strzelec robi zwrot w kierunku, w którym ma odejść, i wraca szybkim krokiem na swoje miejsce.

Strzelec, wywołany z jakiegokolwiek szyku lub miejsca, na rozkaz „*do mnie*“ względnie na rozkaz np. „*do pana kapitana X*“ podąża natychmiast szybkim krokiem najkrótszą drogą do wzywającego, zatrzymuje się na 3 kroki przed nim w postawie zasadniczej, oddaje honory i melduje się.

Po rozkazie „*do mnie*“, na rozkaz „*wstąp*“, lub po rozmowie z przełożonym, strzelec oddaje honory, robi zwrot w kierunku, w którym ma odejść, i wraca szybkim krokiem na miejsce.

Strzelec, wywołany z szyku oddziału będącego w marszu, podchodzi do przełożonego z lewej strony i, jeśli przełożony nie zatrzyma się, maszeruje obok niego o pół kroku z tyłu.

16.

Do
modlitwy.Rozkaz „*do modlitwy*“.

Rozkaz ten można stosować tylko do oddziału złożonego ze strzelców nieuzbrojonych, lub mających jedynie broń boczną (z wyjątkiem wart).

Strzelec prawą ręką zdejmuje czapkę i przekłada ją do lewej ręki. Lewa ręka, opuszczona na całą długość, trzyma czapkę przy lewym udzie w pełnej dłoni za otok, w okolicy wszycia lewej części daszka, orzełkiem do przodu. Podszewka czapki zwrócona ku ziemi. Po wykonaniu, strzelec bez dalszego rozkazu przybiera postawę swobodną.

Strzelec w furazerce wykonywa „*do modlitwy*“ tak samo; różnica polega jedynie na trzymaniu furazerki, którą strzelec trzyma w pełnej dłoni złożoną.

Na rozkaz „*po modlitwie*” strzelec wykonywa opisane czynności w odwrotnym porządku.

2. Musztra z karabinem (karabinkiem).

Układ ciała w postawie swobodnej z karabinem u nogi taki sam jak bez karabina, z tą różnicą, że strzelec trzyma swobodnie prawą ręką karabin przy prawej nodze.

Nie wolno opierać się na karabinie lub trzymać go tuż u wylotu lufy.

Przy zmianie położenia nóg położenie karabina pozostaje bez zmiany.

W postawie zasadniczej z bronią u nogi strzelec trzyma karabin oparty o ziemię pionowo przy prawej nodze, językiem spustowym wprzód. Koniec trzewika kolby na wysokości palców nogi.

Prawa ręka, o tyle wyciągnięta, że łokcie obu rąk znajdują się na równej wysokości, obejmuje karabin. Kciuk od strony lufy, reszta palców zwarta, na łożu (pasie). Karabin lekko przyciśnięty do biodra.

Lewa ręka i reszta ciała, jak w postawie zasadniczej bez broni.

Chwyty wykonywa się tylko rękami, reszta ciała pozostaje w postawie zasadniczej. Pojedyncze ruchy składowe każdego chwytu, wykonane krótko i stanowczo, powinny się łączyć płynnie w jedną całość.

Uderzanie dłonią po karabinie i kolbą o ziemię, dla zaznaczenia chwytów, jest zakazane.

17.
Postawa
swobodna.

18.
Postawa
zasadnicza.

19.
Uwagi
o chwytach
bronią.

20.

Na ramię
broń *).Komenda: „*na ramię — broń!*”

Prawa ręka unosi karabin i wprowadza go w położenie pionowe przed środek ciała, językiem spustowym w lewo, tylny bączek na wysokości wszyścia kołnierza, lewa ręka chwyta karabin tuż pod prawą. Prawa ręka chwyta komorę zamkową nieco powyżej gałki ręczki zamkowej, kciuk wyprostowany wzdłuż łoża. Skoro prawa ręka, obracając karabin językiem spustowym ku ciału, podniesie karabin tak wysoko, jak to potrzebne, aby wsunąć karabin na lewe ramię, lewa ręka chwyta kolbę w ten sposób, żeby koniec trzewika kolby leżał między kciukiem a palcem wskazującym, oraz aby dłoń i końce palców przylegały do płaskiej części kolby. Karabin leży na ramieniu równolegle do rzędu guzików; gałka ręczki zamkowej znajduje się mniej więcej na dłoń poniżej wszyścia kołnierza, a kolba dotyka lekko lewej ładownicy. Lewe przedramię oparte swobodnie o ładownicę, prawa ręka wraca do położenia w postawie zasadniczej.

21.

Do nogi
broń *).Komenda: „*do nogi — broń!*”

Lewa ręka, obracając kolbę nieco w prawo, ściąga ją ku lewemu udu na całą długość wyciągniętej lewej reki, prawa ręka chwyta karabin na wysokości ramion, odchylając łokieć lekko w dół. Prawa ręka przenosi półkołem karabin w położeniu pionowym do prawego boku, poczem, obracając go nieco nazewnątrz, przesuwa w rękę, ile tego wymaga wzrost strzelca, lewa ręka wraca szybko

*) Oddziały uzbrojone w karabiny francuskie wykonywają chwyt: „na ramię broń”, „do nogi broń” i „prezentuj broń”, według Reg. piech. cz. I P. I — 1921 §§ 103, 104, 105, 106.

do położenia w postawie zasadniczej. Prawa przystawia karabin kolbą do prawej stopy w położenie jak w § 18.

Komenda: „*prezentuj — broń*“.

Chwyt wykonywa się z postawy „*na ramię — broń*“. Lewa ręka skręca karabin w prawo i ściąga go przed lewą połowę ciała, jednocześnie prawa ręka chwytą karabin za szyjkę kolby, kciuk od strony ciała. Lewa ręka chwytą karabin za łożę tak, aby koniec kciuka, wyciągniętego równolegle do krawędzi bocznej celownika, znajdował się na równej wysokości z górną jego krawędzią, i razem z prawą ręką skręca karabin językiem spustowym wprzód, jednocześnie obiema rękami ściąga się karabin tak nisko, aby tylny bączek znalazł się na wysokości wszycia kołnierza a karabin lekko dotykał przedniej prawej krawędzi lewej ładownicy; kciuk prawej ręki, trzymającej szyjkę kolby, znajduje się pod skrzydełkiem bezpiecznika, a pozostałe palce zwarte i wyprostowane tuż pod kablukiem; lewe ramię zgięte prawie pod kątem prostym.

Karabin trzyma się prostopadłe przed lewą połową ciała, tak aby strzelec mógł patrzeć nawprost lewem okiem z prawej strony karabina.

Na komendę: „*na ramię — broń!*“

Lewa ręka skręca karabin językiem spustowym w lewo, a jednocześnie prawa chwytą komorę zamkową nieco powyżej gałki ręczki zamkowej tak, że

22.

Prezentuj
broń *).

23.

Powrót
do postawy
po prezen-
towaniu *).

*) Jak uwaga do § 20.

kciuk leży wyprostowany wzdłuż łoża; skrecając karabin językiem spustowym ku ciału podnosi go prawa ręka tak wysoko, ile trzeba, aby wsunąć na lewe ramię. Dalsze czynności jak w § 20.

24. Rozkaz „do przysięgi”.

Do
przysięgi.

Strzelec prawą ręką stawia karabin kolbą przy wewnętrznej stronie prawej stopy, językiem spustowym wprzód, pochyla go w lewo i opiera na lewym przedramieniu, w okolicy przegubu. Następnie prawą ręką zdejmuje czapkę i przedkłada ją do lewej ręki, ujmując pełną dłoń za otok w okolicy wszycia lewej części daszka, orzełkiem do przodu, poczem podnosi prawą rękę do przysięgi w następujący sposób; przedramię pionowo do góry, dłoń na wysokości oczu i zwrócona do frontu, palce złożone jak do salutowania. Reszta ciała w postawie zasadniczej.

Na rozkaz „po przysiędze” strzelec wykonywa opisanie czynności w odwrotnym porządku.

25. Rozkaz: „na pas broń”.

Na pas broń.

Chwyt „na pas broń” wykonywa się w postawie swobodnej. Strzelec zakłada karabin względnie karabinek na pasie na prawe ramię, wylotem lufy do góry, nadając mu nieruchome położenie pionowe. Prawa dłoń trzyma pas karabinowy na wysokości pasa głównego, prawe ramię dotyka tułowia.

26. Z postawy z bronią na pasie, na rozkaz: „do nogi — broń” strzelec, pozostając w postawie swobodnej, wysuwa kolbę karabina nieco wprzód, a jednocześnie chwytą karabin lewą ręką powyżej kaptaka.

Powrót
do postawy
„do nogi
broń”.

Gdy lewa ręka ujęła karabin, wysuwa strzelec prawe ramię z poza karabina ku ciału i krótkim ruchem wyrzuca karabin wylotem lufy wprzód, chwytając go w czasie tego ruchu prawą dłonią zgóry za nakładkę powyżej celownika. Wreszcie stawia prawą ręką karabin przy prawej nodze, a lewa ręka wraca do poprzedniego położenia.

Na rozkaz „*przez plecy — broń*“.

W miejscu lub w marszu strzelec zawiesza karabin na pasie przez plecy tak, aby wylot lufy był skierowany na lewo wskos w górę, kolba pod łokciem prawej ręki.

Powrót z chwytu „*przez plecy — broń*“ do postawy „*do nogi — broń*“ lub „*na pas — broń*“ wykonywa strzelec w najprostszy dowolny sposób.

Strzelec przewiesza broń przez plecy, jeżeli jest bez tornistra, zawsze w postawie swobodnej.

Rozkaz: „*za szyjkę — broń*“.

Chwyt wykonywa się w postawie swobodnej z postawy z bronią u nogi.

Strzelec unosi karabin prawą ręką pionowo do góry i, przytrzymując go lewą ręką, chwytą prawą za szyjkę pełną dłonią od strony rączki zamkowej, kciuk tuż pod kabłąkiem. Tak ujęty karabin przenosi prawa ręka do prawego boku, a jednocześnie lewa ręka wraca do poprzedniego położenia. Karabin spoczywa pionowo w prawej ręce wyciągniętej na całą długość, lekko przyciśnięty do biodra i ramienia w okolicy pachy.

Z postawy z bronią za szyjkę przechodzi strzelec do postawy z bronią u nogi — na rozkaz „*do*

27.

Przez plecy
broń.

28.

Za szyjkę
broń.

nogi — broń". Na ten rozkaz strzelec, pomagając sobie lewą ręką, prawą stawia karabin przy nodze jak w § 17.

29.
Podłużanie
i skracanie
pasów.

Podłużanie i skracanie pasów wykonywa się w postawie swobodnej na rozkazy: „*pasy—zdłuż!*” względnie „*pasy — skróć*”, w najprostszy dowolny sposób.

Zdłużenie względnie skrócenie pasów można nakazać zarówno w miejscu jak i w marszu.

30.
Do przejrzenia
broń.

Na rozkaz „*do przejrzenia broń*” strzelec w postawie swobodnej otwiera ładownicę lewą ręką, następnie ruchem jak przy ładowaniu otwiera zamek karabina i kładzie karabin z otwartym zamkiem na lewym ramieniu. Karabin wylotem lufy do tyłu jest pochylony prawie do położenia poziomego.

Po przejrzeniu karabina strzelec bez rozkazu, zapina ładownicę, zamyka zamek zwalniając jednocześnie iglicę i staje w postawie swobodnej z bronią u nogi.

31.
Poruszenia
z karabinem.

Podczas zwrotów w miejscu z bronią u nogi strzelec nosi nieco karabin i przyciska go do uda; po wykonaniu zwrotu opiera go znowu kolbą o ziemię.

Podczas zwrotów w marszu oraz w marszu z bronią u nogi, wykonywanych tylko przy niewielkich przesunięciach strzelca lub oddziału, strzelec trzyma prawą ręką karabin nieco uniesiony przy udzie, wylot lufy nieco podany do przodu. Lewa ręka przytrzymuje bagnet ujęty u końca pochwy.

Przy zwrotach w miejscu i w marszu z bronią na ramieniu przyciska lewy łokieć lekko do ciała.

W czasie marszu z bronią na ramieniu, na pasie lub przez plecy ręka względnie ręce wolne poruszają się jak w § 5.

Podczas biegu z bronią u nogi strzelec trzyma karabin prawą ręką w środku ciężkości, wylotem lufy skierowanym w górę i nieco do przodu. Lewa ręka przytrzymuje bagnet ujęty u końca pochwy.

Jeśli w chwili nakazania biegu strzelec ma broń na ramieniu lub na pasie, bierze ją do nogi bez osobnego rozkazu. Po skończeniu biegu bierze broń do takiej postawy, w jakiej ją miał przed rozpoczęciem biegu. Karabina przewieszonego przez plecy nie zdejmuje się do biegu.

Przy wywoływaniu z szyku strzelca z karabinem obowiązują zasady podane w § 15, przyczem piechur po wystąpieniu staje z karabinem u nogi.

Po rozkazie: „do mnie” względnie „do pana kapitana X” strzelec maszeruje do wzywającego z bronią na ramieniu (na pasie) lub w ręce, zależnie od odległości, jaką ma przebyć, i staje przed wzywającym, biorąc ewentualnie „do nogi — broń”. Oddanie honorów następuje przez przybranie postawy zasadniczej i skierowanie wzroku na wzywającego.

Ćwiczenia w ładowaniu i rozładowywaniu karabina należą do zakresu wyszkolenia strzeleckiego.

Sposób wykonywania tych czynności określa „Instrukcja strzelecka” cz. I. w odpowiednich paragrafach.

32.

Ładowanie
i rozładowanie.

Ćwiczenia w nakładaniu i zdejmowaniu bagnetu należy do zakresu wyszkolenia w walce bagnetem.

Sposób wykonywania tych czynności określa „Instrukcja walki bagnetem” w §§ 17 i 18.

33.

Nakładanie
i zdejmowanie bagnetu.

34.

Rozkaz: „padnij”.

Padanie
i powstawanie.

Strzelec z bronią u nogi robi wykrok lewą nogą i szybko klęka na prawe kolano, i jednocześnie wyciąga lewą rękę wprost przed siebie dłońią skierowaną ku ziemi, a prawą ręką unosi karabin i trzyma go w środku ciężkości wylotem lufy w górę i skosnie w lewo wprzód; pochylając się wprzód, opuszcza się na lewe kolano, lewą dłoń i prawy łokieć.

W postawie leżącej strzelec trzyma nogi i korpus przywarte do ziemi, wzrok skierowany przed siebie. Karabin leży na lewym przedramieniu. Prawa ręka trzyma karabin za nakładkę, zamkiem nieco ku górze. Wylot lufy nie dotyka ziemi.

Na rozkaz „powstań” strzelec unosi karabin nieco wylotem lufy ku górze; przyciągając prawe kolano jak najbliższej tułowia, lewą dłońią opiera się o ziemię tuż pod lewą piersią; całe ciało pozostaje przywarte do ziemi.

Następnie odbija się lewą ręką od ziemi, podnosi się w górę, wysuwa lewą nogę wprzód i klęka na prawe kolano, poczem powstaje, dostawiając prawą nogę do lewej i przybiera postawę swobodną.

Poszczególne ruchy składające się na padanie względnie powstawanie, powinny następować po sobie płynnie i szybko. Karabin należy chronić przed uderzeniem i zanieczyszczeniem.

Padanie stosuje się zarówno w miejscu jak w marszu. Jeżeli broń jest na ramieniu lub na pasie, strzelec zdejmuje ją przed padnięciem bez osobnego rozkazu.

Karabina przewieszzonego przez plecy nie zdejmuje się przy padaniu.

Na rozkaz „*kryj się*” strzelec szybko wyszukuje w pobliżu miejsce do dobrego ukrycia się, gdzie pada, pozostając nieruchomo i w milczeniu. Rozkaz ten może być uzupełniony wskazaniem miejsca ukrycia się.

35.
Kryj się.

Czołganie się może strzelec wykonywać w dowolny sposób:

36.
Czołganie się.

a) ująwszy karabin w obie ręce i trzymając go poziomo przed głową zamkiem ku górze opiera się strzelec o ziemię, na zgiętych łokciach i końcach palców nóg; wyprężając całe ciało posuwa się wprzód posiłkując się łokciami i końcami palców nóg, zwracając przytem uwagę, aby ciało było uniesione nad powierzchnię ziemi tylko o tyle, o ile jest to konieczne do wykonania ruchu;

b) trzymając karabin w prawej ręce, zamkiem skierowanym nieco ku górze, podciąga prawe kolano jak najbliżej tułowia, poczem przy pomocy lewej ręki, opartej o ziemię, przesuwa całe ciało wprzód, jak najbliżej przy ziemi.

Skok wykonywa strzelec na rozkaz:

„(nawprost do rowu) *skok — biegiem marsz*”.

37.
Skoki.

Na „*skok*” strzelec, jeśli strzelał i ma karabin nienaładowany, ładuje i zabezpiecza karabin, zapina ładownice i przygotowuje się do poderwania podobnie jak to podano w § 34 dla powstawania. Na hasło „*biegiem marsz*” zrywa się sprężysto i rzuca się naprzód. Jeżeli wyznaczone stanowisko jest za daleko, aby je osiągnąć jednym skokiem, stosuje strzelec samodzielnie konieczne przerwy w biegu („*przerwy oddechowe*”).

38.
Przenosze-
nie meldun-
ków względ-
nie rozka-
zów.

Strzelec, otrzymując do przeniesienia ustny meldunek lub rozkaz, powtarza go. Po przybyciu na miejsce natychmiast głośno oznajmia: „*Meldunek (rozkaz) do porucznika N.*” wznosząc przytem rękę z pismem. Jeśli nie może odnaleźć tego, do kogo meldunek (rozkaz) jest skierowany, zwraca się śmiało do każdego napotkanego oficera lub podoficera słowami „*Meldunek (rozkaz) do porucznika N.*” wznosząc przytem rękę z pismem.

3. Musztra z ręcznym karabinem maszynowym „Browning” wz. 28.

39.
Postawy.

Zarówno w postawie swobodnej, jak i zasadniczej z bronią u nogi, celowniczy trzyma ręczny karabin maszynowy według zasad podanych w §§ 17 i 18 dla postaw ze zwykłym karabinem.

Prawa ręka trzyma ręczny karabin maszynowy objęty kciukiem od tyłu za lufę, pozostałymi zaś palcami zwartymi od przodu — za rurę gazową.

Lewa ręka i reszta ciała, zależnie od postawy, w jakiej się znajduje celowniczy w danej chwili.

40.
Chwyty.

Chwyty: „*na ramię — broń*” i „*do nogi — broń*” wykonywa celowniczy w taki sam sposób jak „*na pas — broń*” i „*do nogi — broń*” zwykłym karabinem (§ 25 i 26), dokonywając tych chwytów w postawie zasadniczej.

To samo dotyczy chwytów: „*na pas — broń*” i „*do nogi — broń*”, ale wykonanie w postawie swobodnej.

41.
Do przejrzenia — broń.

Na rozkaz: „*do przejrzenia — broń*”, celowniczy zawiesza ręczny karabin maszynowy pasem na szyi, kolbą w lewo wdół, wylotem lufy w prawo w górę.

Skoro przeglądający znajdzie się tuż przy celowniczym, ten napina zamek i zabezpiecza ręczny karabin maszynowy. Dowódca przegląda ręczny karabin maszynowy, poczem celowniczy wobec przeglądającego odbezpiecza i opuszcza spust. Gdy przeglądający przechodzi do następnego strzelca, celowniczy wraca do pierwotnej postawy.

Podczas zwrotów w miejscu i w marszu, jak również w czasie marszu z ręcznym karabinem maszynowym, celowniczy postępuje według zasad podanych w § 31.

Do biegu bierze celowniczy ręczny karabin maszynowy prawą ręką w środku ciężkości lub w obie ręce, ujmując go lewą za nakładkę a prawą za szyjkę kolby. Niosąc karabin w obu rękach, trzyma go skierowany wylotem lufy, nieco w lewo wskos, w górę.

Padanie wykonywa celowniczy podobnie jak z karabinem (§ 34), trzymając ręczny karabin maszynowy prawą ręką podchwyttem za nakładkę i chroniąc go przed uszkodzeniem i zanieczyszczeniem. Ręczny karabin maszynowy leży chłodnicą na lewym przedramieniu.

Uwaga! Ręczny karabin maszynowy nosi się w pokrowcu. Wyjmuje się go z pokrowca dopiero bezpośrednio przed ładowaniem lub wtedy, gdy warunki taktyczne tego wymagają. Zdjęty pokrowiec zawiesza celowniczy z tyłu za pas główny.

Sposób wykonania podaje „Instrukcja strzelecka cz. II — Ręczny i lekki karabin maszynowy” w odpowiednich paragrafach.

42.

Poruszenia.

43.

Postawy strzeleckie, składanie się, ładowanie, rozładowywanie.

4. Musztra z lekkim karabinem maszynowym Maxim wz. 08/15 i 08/18.

44. Postawy.

W postawie swobodnej z bronią u nogi lekki karabin maszynowy jest ustawiony na dwójnożu przy prawej nodze celowniczego lufą do przodu, donośnik na wysokości palców prawej nogi. Sprzęt noszony przez pozostałych strzelców obsługi, ustawiony przed nimi, na takiej samej wysokości, jak lekki karabin maszynowy. Obsługa stoi w postawie swobodnej, według § 3.

Dla ustawienia sprzętu w sposób wyżej wskazany, każdy z obsługi robi wyrok lewą nogą na komendę „spocznij”.

W postawie zasadniczej z bronią u nogi, celowniczy trzyma lekki karabin maszynowy pionowo przy prawej nodze, językiem spustowym wprzód, koniec kolby na wysokości palców nogi.

Prawa ręka obejmuje chłodnicę:

- a) wodną — całą dłońią ze zwartymi palcami z przodu, przyciskając lekki karabin maszynowy lekko do biodra;
- b) powietrzną — kciukiem od strony uda, pozostałymi czterema palcami zwartymi od strony zewnętrznej.

Pozostali strzelcy obsługi trzymają swój sprzęt w rękach opuszczonych na całą długość. Wolna ewentualnie ręka przyłożona do uda.

Uwaga! Strzelcy obsługi występującej z etatowym sprzętem w rękach, mają karabiny przewieszone przez plecy.

45. Chwyty.

Komenda: „na ramię — broń”.

Wykonywa się z postawy zasadniczej z bronią u nogi. Celowniczy zawiesza przy pomocy obu rąk

lekki karabin maszynowy najkrótszą drogą pasem na prawe ramię w położeniu poziomem, wylotem lufy do przodu, i przytrzymuje go prawą dłonią za chłodnicę, przyciskając łokciem do boku. Lewa ręka wraca do poprzedniego położenia.

Powrót do postawy zasadniczej z bronią u nogi następuje na komendę „*do nogi — broń*”. Celowniczy zdejmuje lekki karabin maszynowy zapomocą najprostszych ruchów, przybierając postawę zasadniczą, opisaną w § 44.

Tak samo wykonywa się chwyt „*na pas — broń*” i „*do nogi — broń*”, wykonanie w postawie swobodnej.

Rozkaz: „*do przejrzenia — broń*”.

46.

Do przejrzenia broń.

Celowniczy stawia lekki karabin maszynowy na ziemi, jak w § 44, klęka za nim, otwiera pokrywę komory zamkowej, podaje rączkę zamkową do przodu, podnosi zamek do góry, podając jednocześnie rączkę zamkową wolno wtył, i kładzie zamek na górnych krawędziach ścian komory zamkowej, lewą ręką przytrzymując pokrywę komory zamkowej.

Przy przeglądaniu lufy należy zamek i kolbę odjąć.

Po przejrzeniu, celowniczy, bez osobnego rozkazu, składa lekki karabin maszynowy i wraca do pierwotnej postawy.

47.

Poruszenia.

Zasady podane w § 31 obowiązują ogólnie także celowniczego lekkiego karabina maszynowego z tem, że w podnoszeniu i niesieniu lekkiego karabina maszynowego pomaga sobie lewą ręką.

W czasie biegu celowniczy zakłada lekki karabin maszynowy na pas, jak w § 45.

Podczas padania obsługa lekkiego karabina maszynowego wykonywa czynności jak na „spocznij” (§ 44) i pada jak w § 34.

48.

Postawy strzeleckie, składanie się, ładowanie, rozładowywanie.

Sposób wykonania podaje „Instrukcja strzelecka cz. II — Ręczny i lekki karabin maszynowy”, w odpowiednich paragrafach.

5. Chwyty szablą.

49.

Postawa i chwyt.

Oficerowie i podoficerowie dobywają szabel z pochew w wypadkach określonych Regulaminem służby wewnętrznej cz. X względnie VII.

Dobycie szabli przez dowódcę oddziału jest znakiem do wydobycia szabel przez podległych dowódców.

Chwyty szablą odpowiadają chwytom karabinem; wykonywają je wszyscy posiadający szable, którzy stoją w szyku oddziału, jednakowo i jednocześnie z danym oddziałem.

W postawie zasadniczej z szablą u nogi prawa ręka pełną dłońią obejmuje w kabłąku rękojeść szabli, kciukiem od strony uda. Ramię naturalnie opuszczone. Szabla jest opuszczona wdół, koniec główni oddalony od ziemi o szerokość dwóch dłoni. Jelce szabli przy szwie spodni. Położenie szabli prostopadłe do linii frontu, ostrze zwrócone na zewnątrz.

Lewa ręka przytrzymuje pochwę: kciuk od przodu, pozostałe palce zwarte na pochwie, prócz

wskazującego, lekko zgięte przytrzymują pochwę od tyłu. Tak samo trzyma się pochwę w postawie zasadniczej, gdy szabla jest w pochwie.

Na koniu, w postawie zasadniczej, z bronią u nogi, prawa ręka trzyma szablę, ujętą za rękojeść jak w postawie zasadniczej pieszo, opuszczoną pionowo w dół, opartą grzbietem o ostrogę tuż za piętą (ostrze nazewnątrż). Pochwa zwisa swobodnie.

Na „*spocznij*” zarówno pieszo jak konno, trzymanie dobytej szabli jest dowolne.

W postawie z szablą na ramieniu trzyma szablę prawa ręka: palec wskazujący i średni wyprostowany w kabłaku, obejmuje rękojeść z przodu, kciuk od tyłu z lewej strony, pozostałe palce wyprostowane, z prawej strony na metalowej oprawie rękojeści. Tylne części rękojeści między przedłużeniem kciuka a palca wskazującego. Ramię jak w postawie zasadniczej, kciuk przy szwie spodni. Grzbiet główni oparty o szew wszycia rękawa. Lewa ręka jak w postawie zasadniczej z szablą u nogi.

Na koniu, w postawie z szablą na ramieniu, prawa ręka trzyma szablę jak w postawie z szablą na ramieniu pieszo. Głównia oparta grzbietem na szwie rękawa, ręka zgięta w łokciu tak, aby nasada dłoni oraz palce czwarty i mały opierały się na górnej części prawego uda, na dwie dłonie poniżej stawu biodrowego. Pochwa zwisa swobodnie.

Podczas marszu z szablą na ramieniu na „*baczność*” prawa ręka się nie porusza, kciuk przy szwie spodni, grzbiet główni oparty o szew wszycia rękawa.

Podczas marszu z szablą na ramieniu na „*spocznij*” prawa ręka trzyma rękojeść w pełnej dłoni.

zwróconej do ciała. Kciuk obejmuje kabłąk od strony ciała. Ręka porusza się umiarkowanie w takt marszu.

Podczas marszu z szablą na ramieniu lub w pochwie lewa ręka trzyma pochwę pełną dłonią, kciuk od przodu, cztery pozostałe palce zwarte od tyłu, przyczem końce ich schodzą się z końcem kciuka od strony uda. Pochwa wygięciem do przodu, końcem podniesiona wprzód, tak aby piętka jej była o szerokości dwóch dłoni od ziemi.

Przejście z postawy z szablą u nogi do postawy z szablą na ramieniu i odwrotnie wykonywa się jednym ruchem po najkrótszej drodze.

50.
Prezentowa-
nie.

Oficerowie nieuprawnieni postanowieniami § 51 do salutowania szablą oraz podoficerowie wykonywają szablą chwyt „*prezentuj — broń*” w tych wszystkich wypadkach, w których ich oddział prezentuje broń, i jednocześnie z nim.

Na komendę „*prezentuj — broń*” należy wykonać pierwsze tempo salutowania według § 51 i zatrzymać szablę w tem położeniu, dopóki nie padnie komenda „*na ramię — broń*”, którą wykonać jak trzecie tempo powrotu do postawy po salutowaniu (§ 51).

51.
Salutowa-
nie.

Prawo salutowania szablą przysługuje jedynie oficerowi; wykonywa je z postawy z bronią na ramieniu, w trzech tempach:

- przenosi szybkim ruchem szablę z ramienia przed środek twarzy tak wysoko, aby jelce znalazło się na wysokości oczu; głównia pionowo płazem do twarzy, oddalonym od niej o szerokość dłoni, ostrzem w lewo,

- wytrzymuje jedno tempo,
- opuszcza szablę szybkim ruchem po najprostszej drodze do postawy „do nogi broń”.

Powrót do postawy po salutowaniu wykonywa się również na trzy tempa:

- 1) podniesienie szabli po najkrótszej drodze przed środek twarzy, w położeniu jak wyżej podane,
- 2) wytrzymanie jednego tempa,
- 3) opuszczenie szabli po najkrótszej drodze do postawy „na ramię broń”.

Salutowanie w marszu musi być ukończone na 6 kroków przed przełożonym. Poszczególne tempa wykonywa oficer w takcie marszu, rozpoczyna więc salutowanie na 9 kroków przed przełożonym, pierwsze tempo przy stawianiu lewej nogi, postawienie prawej nogi przetrzymuje jako drugie tempo, trzecie tempo znów na lewą nogę z jednoczesnym zwrotem głowy w kierunku przełożonego.

Powrót do postawy po salutowaniu zaczyna się na 3 kroki za przełożonym i wykonywa się podobnie, również w trzech tempach. W wypadkach, gdy obowiązuje trzykrotne salutowanie szablą, następuje drugie i trzecie bezpośrednio po pierwszym. Całe więc salutowanie w marszu wykonywa się w czasie 9 kroków, wskutek czego musi być rozpoczęte na 15 kroków przed przełożonym.

Salutowanie szablą wykonywają tylko oficerowie występujący przed frontem oddziałów i wydający komendy. Oficerowie, będący w szyku oraz podoficerowie mający szable, oddają honory w miejscu przez prezentowanie szablą i zwrot głowy, wykonywany jednocześnie ze swym oddziałem; w marszu — przez zwrot głowy.

6. Chwyty chorągwią.

52.

Postawa
i chwyt.

W postawie zasadniczej z chorągwią u nogi chorąży trzyma chorągiew postawioną przy prawej nodze, na trzewiku drzewca, na wysokości palców prawej nogi. Drzewce przytrzymuje prawa ręka dłonią powyżej pasa głównego; łokieć prawej ręki lekko przyciśnięty do ciała.

W postawie swobodnej chorągiew pozostaje przy prawej nodze.

Gdy oddział wykonywa chwyt na „na ramię — broń”, chorąży kładzie chorągiew prawą ręką, pomagając sobie lewą, na prawe ramię. Chorągiew spoczywa trzewikiem drzewca w tulei na bandoljerze. Płachta chorągwi musi być oddalona przynajmniej na szerokość dłoni od barków chorążego.

Gdy oddział wykonywa chwyt „do nogi — broń”, chorąży przenosi chorągiew prawą ręką, pomagając sobie lewą, do postawy u nogi.

W dłuższym marszu nosi chorąży chorągiew na prawem lub lewem ramieniu.

W marszu i podczas słoty, na rozkaz dowódcy, zakłada się na chorągiew pokrowiec.

53.

Prezentowa-
nie.

Na komendę: „prezentuj — broń”, stawia się chorągiew drzewcem pionowo przy prawem ramieniu, prawa ręka obejmuje trzewik, lewa przytrzymuje drzewce na wysokości ramienia. W tem położeniu pozostaje chorągiew, dopóki nie padnie komenda „na ramię — broń”, po której przenosi się chorągiew w położenie jak § 52.

54.

Salutowa-
nie.

Salutowanie wykonywa chorąży z postawy „prezentuj — broń”. W miejscu, gdy nadchodzący przełożony zbliży się na 6 kroków, wykonywając zwrot

na prawo wskos, pochyla chorągiew przy pomocy obu rąk wprzód tak, aby płachta chorągwi była o szerokość dwóch dłoni od ziemi. W tej postawie wytrzymuje tak długo, dopóki przechodzący przełożony nie minie trzeciego żołnierza, stojącego w lewo od chorągwi, poczem bez osobnego rozkazu przenosi chorągiew zpowrotem na ramię.

W marszu podczas defilady salutowanie chorągwią odbywa się w podobny sposób. Chorąży pochyla chorągiew na 6 kroków przed przełożonym, a bierze ją, bez osobnego rozkazu, na ramię 3 kroki za nim.

ROZDZIAŁ B.

DRUŻYNA.

1. Skład drużyny strzeleckiej i sekcji garlaczey.

a) Drużyna strzelecka składa się z:

- dowódcy - plutonowego,
- zastępcy dowódcy - kaprała,
- obsługi ręcznego względnie lekkiego karabinu maszynowego, którą stanowią: starszy strzelec - karabinowy, celowniczy, dwóch amunicyjnych oraz
- 13 strzelców, w tem dwóch starszych strzelców.

b) Sekcja garlaczey składa się z:

- dowódcy,
- trzech garlaczowych, w tem jeden starszy strzelec,
- trzech amunicyjnych.

55.
Skład
drużyny
strzeleckiej
i sekcji
garlaczey.

Stan liczebny drużyny strzeleckiej może ulec zmniejszeniu, najwyżej jednak do liczby 9 ludzi wraz z dowódcą, jednakże drużyna o zmniejszonym stanie liczebnym musi mieć zawsze pełną obsługę ręcznego względnie lekkiego karabina maszynowego.

Sekcja garłaczy może ulec zmniejszeniu tylko wtedy, jeśli brak sprzętu (garłaczy).

Drużyny strzeleckie i sekcje garłaczy są numerowane wewnątrz kompanji (od 1 do 9 względnie od 1 do 3).

2. Musztra zwarta.

56.
Szyki.

Szykiem zwartym drużyny strzeleckiej i sekcji garłaczy może być:

dwuszeręg (rys. 1, rys. 2),
szereg (rys. 3, rys. 4),
dwójki (rys. 5, rys. 6),
rząd (rys. 7, rys. 8).

Zasadniczymi szykami drużyny są:

- dwuszeręg jako szyk zbiórki,
- dwójki jako szyk marszu.

Szereg i rząd są szykami pomocniczymi, używanymi w razie potrzeby.

Drużyna strzelecka może jako szyk marszu w obrębie garnizonu stosować również czwórki (rys. 9).

Odległość między szeregami 1,20 m, licząc od jednej linii obcasów do drugiej. Odległość między dwójkami względnie strzelcami stojącymi w rzędzie wynosi jeden krok. Odstęp między strzelcami w szeregu względnie dwójkach na szerokość dłoni.

Zbiórka drużyny następuje na komendę:

„w dwuszeregu — zbiórka“ względnie taką samą komendę nakazującą inny szyk, np.

„w szeregu — zbiórka“, „w rzędzie — zbiórka“, „w dwójkach — zbiórka“.

Komendę zbiórki poprzedza zawołanie oddziału, który ma wykonać zbiórkę, np. „druga drużyna! — w dwuszeregu — zbiórka!“.

Na hasło „zbiórka“ podążają strzelcy szybkim krokiem ku swemu dowódcy, stają w nakazanym szyku, w postawie zasadniczej, z bronią u nogi, w tym samym fronsie co dowódca, prawoskrzydłowa rota (lub strzelec) 3 kroki za dowódcą, reszta na lewo, zwracając uwagę na równanie i krycie (rys. 1 do 8).

Dowódca może nakazać wykonanie zbiórki w określonym kierunku (nie za sobą) w miejscu znajdowania się strzelców, bądź w miejscu przez niego oznaczonym, albo też w marszu.

„Kierunek (.....) w dwuszeregu — zbiórka“. Rota prawoskrzydłowa staje w najbliższym, dogodnym do zbiórki, miejscu, frontem w podanym kierunku, reszta drużyny ustawia się na lewo od niej w dwuszeregu.

„Na drodze przy krzyżu, kierunek wieś X (wskazać ręką) w dwójkach — zbiórka“. Dwójka czołowa udaje się na wskazane miejsce i staje frontem w nakazanym kierunku, reszta drużyny ustawia się za dwójką czołową.

„Kierunek (.....) w dwójkach, w marszu — zbiórka“. Dwójka czołowa maszeruje w podanym kierunku, reszta drużyny dołącza się za nią, przy czem strzelcy biorą broń na pas, bez osobnego rozkazu. Do wykonania zbiórki w marszu może do-

57.
Zbiórka.

wódca wydać również komendę „*za mną w dwójkach, w marszu — zbiórka*”.

W razie potrzeby zbiórka może być wykonana biegiem. W takim wypadku komendę zbiórki uzupełnia dowódca słowem „*biegiem*”, np. „*w dwusze-regu biegiem — zbiórka*”.

Przy zbiórkach w marszu strzelcy biorą samodzielnie broń na ramię lub na pas, zależnie od tego, czy pasy były skrócone, czy nie.

58. Na komendę „*rozejść się*” strzelcy występują natychmiast z szyku, w dowolnym kierunku. Dowódca może określić w zapowiedzi, w jakim kierunku strzelcy mają wystąpić z szyku, i wyznaczyć miejsce, na które po rozejściu się mają przebywać, np.:

„*wtył do koszar — rozejść się*”;

„*w prawo od drogi, na łękę — rozejść się*”.

Komendę „*rozejść się*” stosuje się do oddziałów w każdym szyku, w miejscu lub w marszu.

59. Równanie i krycie powinni strzelcy, stojący w szyku, wykonywać i poprawiać samorzutnie w czasie pozostawania w postawie swobodnej. Jest to pierwsza czynność strzelca po komendzie „*spocznij*”.

W razie potrzeby zarządza dowódca równanie swego oddziału osobnym rozkazem: „*równaj — w prawo (lewo)*”, wydanym po komendzie „*baczność*”. Strzelcy pierwszego szeregu zwracają jednocześnie głowę w prawo (lewo) z wyjątkiem prawoskrzydłowego, względnie tego, według którego wykonywa się równanie, który pozostaje w posta-

wie zasadniczej. Po wykonaniu zwrotu głowy strzelcy równają linię frontu tak, aby prawem (lewem) okiem widzieć tylko swego sąsiada, lewem (prawem) zaś zarys całej linii.

Strzelcy drugiego szeregu na ten rozkaz poprawiają tylko krycie i odległość od pierwszego szeregu. Równanie drugiego szeregu może dowódca nakazać dodatkowym rozkazem „*drugi — szereg*”. Sposób wykonania podobny jak przez pierwszy szereg.

Po wyrównaniu podaje dowódca komendę „*baczność*” a następnie „*spocznij*”.

Równanie można wykonywać także według oddziału sąsiedniego na rozkaz np. „*na 1-szą kompanię — równaj w prawo*”.

Celem nieznacznego przesunięcia oddziału lub zmiany frontu, może dowódca przesunąć prawoskrzydłowego strzelca względnie tego, według którego chce wykonać równanie, na obrane miejsce lub w pożądanym kierunku, i nakazać wyrównanie według tego strzelca na rozkaz np. „*na strzelca N — równaj w prawo*”.

Przy równaniu należy uważać przede wszystkim na linię obcasów i barków. Nie dopuszczać w czasie równania do pochylania tułowia wprzód i skręcania ramion.

Odliczanie ma na celu bądźto umożliwienie sprawiania szyków (odliczanie do dwóch), bądź też stwierdzenie stanu ilościowego strzelców w oddziale. Zależnie od tego wykonywa się je na rozkaz: „*do dwóch — odlicz*” lub „*odlicz*”.

Z chwilą padnięcia rozkazu odliczania, wszyscy strzelcy oddziału, do którego się ten rozkaz odno-

60.

Odliczanie

si, przybierają postawę zasadniczą, a strzelcy stojący w pierwszym szeregu ponadto zwracają głowy w prawo, z wyjątkiem prawoskrzydłowego, który zwraca głowę w lewo, i kolejno odliczają, zwracając głowę w lewo w stronę sąsiada, w chwili wymawiania liczby. Ostatni (lewoskrzydłowy) strzelec zwraca głowę w chwili wymawiania liczby w kierunku dowódcy. Strzelcy drugiego szeregu zwracają uwagę na wypowiedzianą przez ich poprzedników liczbę, która się odnosi również do nich. Po wymówieniu przypadającej na danego strzelca liczby, zarówno on jak i jego zapleczny przybierają postawę swobodną.

W razie potrzeby można również nakazać odliczanie do określonej liczby, np. do 6, do 8 i t. p.

Pierwszym odliczającym w drużynie jest zawsze drużynowy. Jeśli drużynowy nie stoi w czasie odliczania w szyku drużyny, prawoskrzydłowy strzelec odlicza tak, jakgdyby drużynowy stał w szyku, t. zn. wymawia liczbę „dwa”.

61.
Odstępowanie i łączenie.

Celem łatwiejszego przeglądu poszczególnych strzelców, albo zapewnienia strzelcom większej swobody ruchów w czasie ćwiczeń, zwiększa się odstępy w szeregach na rozkaz: „*od prawego (lewego) na x kroków biegiem — odstęp*”.

Strzelcy wykonywają zwrot w lewo (prawo), z wyjątkiem tego, od którego nakazano odstępowanie, biegiem biorą nakazany odstęp i stają w poprzednim froncie w postawie swobodnej.

Łączenie odbywa się odwrotnie, na rozkaz „*do prawego (lewego) biegiem — łącz*”.

Jeśli odstępowanie (łączenie) chce się wykonać jednocześnie w dwóch kierunkach, należy wskazać

strzelca, od którego (do którego) ma nastąpić odstępowanie (łączenie). Wyznaczony podnosi na chwilę lewą rękę w górę.

Przykłady rozkazów:

„od strzelca N na x kroków biegiem — odstap“.

„do strzelca N biegiem — łącz“.

Drużyna wykonywa ćwiczenia bez broni i z bronią według zasad podanych w rozdziale A, przy przestrzeganiu jednoczesności wykonania przez wszystkich strzelców nakazanego poruszenia względnie chwytu.

Jeżeli podczas wykonywania chwytów przez drużynę dowódca chce, aby celowniczy ich nie wykonywał, względnie cała obsługa lekkiego karabinu maszynowego nie podnosiła swego sprzętu, zapowiada to rozkazem. Jeżeli po wykonaniu chwytów broni przez drużynę celowniczy (obsługa) ma inną postawę niż reszta oddziału, dowódca komenderuje: *„celowniczy (obsługa) do nogi — broń“* lub *„celowniczy (obsługa) na ramię (na pas) — broń“*.

Padanie w drużynie stosuje się jedynie w szyku marszowym, t. zn. w dwójkach, czwórkach lub rzędzie. W dwójkach każdy prawy strzelec pada na prawo wskos, lewy na lewo wskos — nazewnątrz. W czwórkach, prawe dwójki padają na prawo wskos a lewe na lewo wskos. W rzędzie padają strzelcy dowolnie, skośnie do kierunku marszu.

Po wykonaniu „powstań“ strzelcy powracają do poprzedniego szyku i pozostają w postawie swobodnej.

Sprawianie szyków należy przeprowadzać tylko wtedy, gdy jest to koniecznie potrzebne.

62.

Poruszenie
i chwyt

63.

Sprawianie
szyków.

Sprawianie szyków drużyny można wykonywać tylko z jej szyków zasadniczych, t. zn. dwuszeręgu i dwójek. Szereg i rząd są jedynie szykami pomocniczymi, stosowanymi przejściowo przez niezbędny okres czasu i jako takie są szykami pochodnymi szyków zasadniczych.

Przejście drużyny z dwuszeręgu w dwójki następuje na komendę: „*w prawo — zwrot*”; przejście z dwójek w dwuszeręg na komendę „*w lewo — zwrot*”. Wszyscy strzelcy drużyny wykonywają jednocześnie zwrot w nakazaną stronę według zasad podanych w §§ 10, 11, 31. Przejście z dwójek w szereg następuje na komendę: „*szereg w lewo — front*”. Strzelcy lewego rzędu wykonywają zwrot w lewo w miejscu. Strzelcy prawego rzędu wykonywają na lewej pięcie pierwszą część zwrotu w lewo, poczem prawą nogą zaskakują wprzód, na prawo od swego sąsiada.

Przejście z szeregu w dwójki następuje na komendę: „*dwójki w prawo — zwrot*”. Strzelcy, którzy poprzednio zaskakiwali, wykonywają w miejscu zwrot w prawo, strzelcy którzy poprzednio wykonywali zwrot w miejscu, wykonywają na prawej pięcie pierwszą część zwrotu w prawo, poczem lewą nogą zaskakują wprzód, na lewo od swego sąsiada.

Przejście z szeregu w rząd następuje na komendę: „*w prawo — zwrot*”, przejście z rzędu w szereg na komendę: „*w lewo — zwrot*”. Wszyscy strzelcy wykonywają jednocześnie zwrot w nakazaną stronę według §§ 10, 11, 31.

Dwójki (rząd) z dwuszeręgu (szeregu) sprawia się zawsze w prawo, dwuszeręg i szereg z dwójek względnie rzędu zawsze w lewo. Jedynie w razie

potrzeby wykonania nieznaczących przesunięć, można sprawiać dwójki i rząd w lewo, a dwuszereg i szereg w prawo; sposób wykonania tych zmian szyków odwrotny niż normalnych.

Przejście z dwójek w rząd i naodwrot można wykonywać w miejscu, z miejsca i w marszu. W wypadku, gdy drużyna, po sprawieniu nakazanego szyku, ma ruszyć z miejsca, podaje się przed hasłem „marsz” słowo „drużyna”, np. „dwójki wprzód drużyna — marsz”.

Rozkazy:

„rząd — wtył”.

Lewy strzelec każdej dwójki przesuwa się wtył za swego prawego sąsiada, biorąc przepisana odległość.

„Dwójki — wprzód!”

Strzelcy, którzy poprzednio przesunęli się wtył, przesuują się wprzód na lewo od swych poprzedników; sprawione w ten sposób dwójki dołączają się i kryją dwójkę czołową. W marszu — czoło skraca krok bez osobnego rozkazu.

Przed nakazaniem sformowania czwórek w drużynie należy odliczyć do dwóch.

Formowanie czwórek następuje na komendę: „czwórki w prawo — zwrot”. Powrót do dwuszeregu na komendę: „dwuszereg w lewo — front”.

Wykonanie jak § 94, przyczem w drużynie etatowej oraz w drużynie o nieparzystej ilości rot rota prawoskrzydłowa zachowuje się jak rota oznaczona liczbą „dwa”.

Kierunkowym w drużynie strzeleckiej jest celowniczy, w sekcji garłaczy — pierwszy garłaczowy. Według nich ustawiają się i maszerują pozostali strzelcy drużyny.

Dowódca, znajdujący się na czele drużyny, jest dla niej jednocześnie kierunkiem. W tym wypadku kierunkowy ustawia się względnie maszeruje za dowódcą. Jeśli dowódca chce uniezależnić ustawienie względnie marsz drużyny od swej osoby, musi podać kierunek.

Jako kierunek wyznacza się wyraźny przedmiot terenowy, najczęściej wskazując go jednocześnie ręką.

W razie braku odpowiedniego przedmiotu kierunkowego, dowódca wskazuje ręką i określa stronę; w tym wypadku kierunkowy zachowuje wskazany mu kierunek, posiłkując się obraniami samodzielnie, na linii ogólnego kierunku, drobniejszymi przedmiotami kierunkowymi.

Chcąc skierować oddział w swą stronę, aby go prowadzić dalej osobiście, podaje dowódca w odpowiedzi komendy: „*za mną*“.

65.
Marsz
zatrzymanie.

Rozpoczęcie i przerwanie marszu wykonywają wszyscy strzelcy jednocześnie, według zasad podanych w §§ 5, 6, 8.

Drużyna rozpoczyna marsz na komendę: „*drużyna — marsz*“, przerywa zaś marsz na komendę: „*drużyna — stój*“.

Niejednoczesne zatrzymanie maszerującej drużyny następuje na rozkazy: „*czoło — stój*“ i „*stawaj w lewo*“.

„*Czoło — stój*“. Dwójka czołowa (strzelec) drużyny staje natychmiast, pozostali strzelcy—w miarę, jak dochodzą do poprzedników, kolejno się zatrzymują, bez osobnej komendy biorą „*do nogi — broń*“ i przybierają postawę swobodną, przestrzegając zachowania przepisanej odległości, odstępu i krycia.

„*Stawaj — w lewo*“. Dwójka czołowa (strzelec) staje natychmiast i wykonywa zwrot we wskazanym kierunku, bez osobnej komendy bierze „*do nogi broń*“ i przybiera postawę swobodną. Następne dwójki (strzelcy) wykonywają to samo, w miarę jak dochodzą do poprzednich, z jednoczesnem przestrzeganiem przepisanej odległości, odstępu i krycia.

Bieg wykonywa drużyna na rozkaz: „*drużyna biegiem — marsz*“, zachowując zwartość szyku. Broń trzymają strzelcy w ręce (§ 31). Na rozkaz: „*czoło — stój*“ strzelcy zatrzymują się kolejno od czoła; na rozkaz: „*dowolny — krok*“ kolejno od czoła przechodzą w marsz krokiem dowolnym (§ 9).

Zmiana kierunku w marszu, jeśli dowódca nie prowadzi osobiście swej drużyny, następuje na rozkaz wskazujący nowy przedmiot kierunkowy, np.: „*kierunek w lewo (w prawo, w tył na lewo) — wiatrak*“. Kierunkowy zachodzi w nakazaną stronę i przybiera nowy kierunek. Reszta drużyny stosuje się do niego.

Marsz na „*baczność*“ stosuje się celem podniesienia sprawności oddziału i podczas oddawania honorów w marszu. Zwykle stosuje się marsz na „*spocznij*“. Po komendzie „*spocznij*“ może dowódca jako udogodnienie nakazać przełożenie broni na drugie ramię rozkazem „*przełóż — broń!*“

Strzelec z bronią na ramieniu przekłada ją na prawe ramię i niesie jak na lewem. Przeniesienie broni zpowrotem na lewe ramię następuje na powtórny rozkaz: „*przełóż — broń!*“

66.

Stosowan
sposobów
maszerowa
nia i ul
w marszu

Dowolny krok stosuje się w terenie, na złych drogach, w długich marszach (nocnych) i na wszystkich mostach.

Na rozkaz: „*odtrąbiono*“ dozwolona jest swobodna postawa, jak również rozmawianie, śpiew, palenie tytoniu (jeśli nie zakazano tego ze względów bojowych). Celowniczy może położyć ręczny (względnie lekki) karabin maszynowy na jednym z ramion, przytrzymując go za kolbę; poza tem może drużynowy nakazać niesienie sprzętu kolejno przez wszystkich strzelców obsługi.

Dalsze udogodnienia, jak rozpięcie kołnierzy, zdejmowanie czapek (hełmów) są dopuszczalne tylko na osobny rozkaz dowódcy.

Zarówno ręczny jak lekki karabin maszynowy można w celu udogodnienia, na specjalny rozkaz dowódcy kompanji, złożyć na biedkę tegoż karabina.

Powrót do poprzedniego stanu oddziału następuje na komendę „*baczność*“, przedtem jednak powinien dowódca zarządzić uporządkowanie ubioru i oporządzenia.

67.

Ustawianie
broni
w kozły.

Ustawianie kozłów wykonywa się w dwuszeregu. Każde dwie rotы ustawiają jeden kozioł. Jeśli ilość rot jest nieparzysta, nadliczbowe karabiny dostawia się do sąsiedniego kozła.

Etatowa drużyna strzelecka ustawia cztery kozły, przyczem do pierwszego kozła dostawiają swe karabiny drużynowy i jego zastępcę. Etatowa sekcja garlaczy ustawia dwa kozły: pierwszy z trzech a drugi z czterech karabinów.

Ustawianie kozłów wykonywa się na rozkaz „*w kozły broni*“. Na zapowiedź „*w kozły*“ pierwszy szereg robi wtył zwrot, poczem oba szeregi przy-

bierają postawę swobodną, każdy strzelec ustawia karabin prawą ręką, kolbą przy wewnętrznej środkowej części prawej stopy, językiem spustowym w lewo. Na hasło „*broń*” najpierw każda rota, pochylając karabiny, zaczepia je wzajemnie wyciorami (koźlikami), a następnie obie pary karabinów z sobą. Po ustawieniu koźłów wszyscy strzelcy wykonywają krok wtył i stają zwrócenii do koźłów w postawie swobodnej.

Na rozkaz „*do — broni*” strzelcy podchodzą w ciszy do koźłów i stają przy nich, w szeregach zwróconych do koźłów, w postawie swobodnej, w oddaleniu jednego kroku od koźłów.

Rozbieranie koźłów wykonywa się na rozkaz „*za — broń*”. Na zapowiedź „*za*” oba szeregi robią krok do koźłów i przybierają postawę swobodną; na hasło „*broń*” strzelcy ujmują prawemi rękoma swe karabiny, rozbierają je ostrożnie, unosząc nieco w górę, poczem pierwszy szereg robi zwrot do poprzedniego frontu, drugi zaś wyrównywa odległość i krycie, a następnie wszyscy stają w postawie swobodnej.

Gdy drużyna ustawia broń w koźły, celowniczy mający ręczny karabin maszynowy w pokrowcu, kładzie go na ziemi, w lewo od pierwszego koźła, wylotem lufy ku zastępcy dowódcy drużyny. Ręczny karabin maszynowy bez pokrowca oraz lekki karabin maszynowy ustawia celowniczy tak samo na dwójnogu. Po ustawieniu karabina staje celowniczy jak reszta strzelców drużyny.

Przed składaniem oporządzenia zarządza się zazwyczaj ustawianie broni w koźły.

Na rozkaz „*oporządzenie — zdejm*” strzelcy obu szeregów w postawie swobodnej zdejmują naj-

68.
Składanie
oporządzenia.

pierw tornistry (plecaki), kładąc je przed sobą (przy kozłach), górną częścią do przodu, klapą do ziemi, opierając tornister na menażce (kociołku). Następnie zdejmują maski przeciwgazowe i kładą je na tornistrach, potem pasy z przynależnościami, kładąc je również na tornistrach. Pas ma leżeć klamrą do przodu, ładownice zsunięte ku klamrze, bagnet i łopatką pod pasem, wewnątrz pasa maska. W końcu strzelec zdejmuje chlebak, który kładzie obok tornistra po prawej jego stronie.

Strzelcy składają oporządzenie zupełnie swobodnie, poczem poprawiają szyk i ubranie.

Na rozkaz „*oporządzenie — włożyć*” strzelcy obu rzędów (przy kozłach) i w postawie swobodnej wkładają poszczególne części oporządzenia w odwrotnym porządku niż je zdejmowali (chlebak, pas, maska i t. d.).

Jeśli zachodzi potrzeba zdjęcia (włożenia) tylko pewnych części oporządzenia, dowódca określa w zapowiedzi rozkazu, jakie części oporządzenia należy zdjąć (włożyć).

Maskę przeciwgazową zdejmuje się tylko na specjalny rozkaz dowódcy kompanji.

69.

Miejsce
dowódcy.

Dowódca drużyny stoi o 3 kroki: w dwuszeręgu przed prawoskrzydłową rotą, w szeregu przed prawoskrzydłym strzelcem. Do wydawania komend robi zwrot w lewo.

W dwójkach stoi (maszeruje) dowódca 3 kroki przed lewym strzelcem czołowej dwójki, w rzędzie 3 kroki przed czołowym strzelcem. Do wydania komend w miejscu robi zwrot w lewo, w marszu zwraca tylko głowę w lewo. Jeśli drużyna jest w składzie plutonu, drużynowy znajduje się na jej

prawem skrzydło, a przy zmianach szyku zachowuje się według postanowień rozdziału C.

Drużyna jako całość oddaje honory, w miejscu z bronią na ramieniu, przez prezentowanie broni i zwrot głowy na komendę drużynowego „*na prawo (lewo) — patrz*”, poprzedzoną komendami: „*baczność*”, „*prezentuj — broń*”, lub z bronią u nogi, na komendy: „*baczność! — na prawo (lewo) patrz!*”. Strzelcy zwracają głowy w stronę przełożonego i patrzą mu prosto w oczy.

Przełożonego, przechodzącego przed frontem drużyny oddającej honory, przeprowadza strzelec wzrokiem (z jednoczesnym ruchem głowy) aż do chwili padnięcia komendy: „*baczność*”, na którą zwraca głowę nawprost.

W czasie oddawania honorów (prezentowania broni) przez drużynę, celowniczy (obsługa lekkiego karabina maszynowego ze sprzętem w rękach) pozostaje w postawie „*na ramię — broń*”, wykonując tylko zwrot głowy.

W marszu, do oddania honorów, przybiera drużyna dziarski krok na komendę „*baczność*”. Zwrot głowy na komendę „*na prawo (lewo) — patrz*” musi być wykonany na 6 kroków przed przełożonym. Oddawanie honorów przez maszerującą drużynę kończy się na komendę „*baczność*”, podaną przez dowódcę w chwili, gdy ostatni strzelec drużyny znajduje się o 3 kroki za przełożonym.

3. Szyki luźne.

Dowódca drużyny nie ma w szyku luźnym stałego miejsca. Znajduje się tam, skąd może najlepiej dowodzić swą drużyną. Najczęściej będzie się

70.
Oddawanie
honorów.

71.
Dowódca
drużyny.

posuwał przed drużyną około 15 kroków. Musi on zawsze dbać o to, aby zachować stałą łączność ze swą drużyną i być widzianym przez wszystkich strzelców drużyny.

Jeśli dowódca drużyny nie wyznacza kierunku, drużyna posuwa się za nim. Drużynowy jednak powinien uniezależniać posuwanie się drużyny od swej osoby, przez wyznaczenie kierunku. Dla drużyny rozsypanej w tyraljerkę wyznaczenie kierunku jest obowiązkowe.

Zastępca dowódcy drużyny posuwa się w ramach drużyny i pilnuje utrzymania porządku i karności w drużynie, oraz należytego wykonywania rozkazów drużynowego, przyczem szczególną uwagę zwraca na obsługę ręcznego (lekkiego) karabina maszynowego.

Zastępcą dowódcy sekcji garłaczy jest najstarszy z garłaczowych.

Kierunkowym w drużynie strzeleckiej jest celowniczy, w sekcji garłaczy — pierwszy garłaczowy; są oni bezpośrednio odpowiedzialni za utrzymanie podanego kierunku i do nich stosują się pozostali strzelcy drużyny.

Dowódca drużyny dowodzi swą drużyną głosem, sygnałami i znakami. Osobiste zachowanie się drużynowego jest również formą rozkazu dla drużyny.

72.

Drużyna
v dwójkach.

Podstawową formą szyku luźnego drużyny są dwójki oraz dwójki z odstępem między rzędami.

Dwójki są zasadniczym szykiem posuwania się drużyny w strefie zagrożonej, względnie ostrzeliwanej ogniem artylerji, lub też w wypadku groźby napadu lotniczego.

Szyk ten zapewnia drużynie łatwość posuwania się i wykorzystania terenu przy jednoczesnem zachowaniu pełnej jej zwartości i dzięki temu łatwości dowodzenia nią. Poza tem dwójki dają możliwość łatwego i szybkiego zajęcia stanowiska do rozpoczęcia walki ogniowej.

Drużynę strzelecką w dwójkach przedstawia rys. 10 i rys. 11, drużynę garlaczy rys. 13. Odległości i odstępy między poszczególnymi strzelcami względnie rzędami reguluje dowódca drużyny stosownie do położenia, terenu i ognia nieprzyjacielskiego.

Rząd należy stosować wyjątkowo i na krótki okres czasu, gdy zachodzi konieczna potrzeba, np. ze względów terenowych, ponieważ powoduje zbyt wielkie rozciągnięcie drużyny w głąb.

Posuwająca się drużyna dostosowuje się przede wszystkim do terenu, bez zwracania uwagi na równanie i krycie; zachowuje jedynie porządek i spoistość.

Rozkazy do sprawienia dwójek:

„n - ta drużyna — dwójkami — marsz” — drużyna szybkim krokiem maszeruje za drużynowym;

„n - ta drużyna kierunek (.....) — dwójkami — marsz” — drużyna szybkim krokiem maszeruje w nakazanym kierunku;

„n - ta drużyna kierunek (.....) — dwójkami — odstęp x kroków — marsz” — lewy rząd maszeruje w nakazanym kierunku, prawy odstępuje na nakazaną ilość kroków w prawo i w dalszem posuwaniu się stosuje się do lewego rzędu;

„n - ta drużyna kierunek (.....) — dwójkami — odległość 3 kroki — marsz” — dwójka czołowa

maszeruje szybkim krokiem w nakazanym kierunku, tylne dwójki biorą nakazaną odległość od poprzednich.

Dowódca drużyny może również odpowiednim rozkazem nakazać zmianę odstępów, względnie odległości wewnątrz drużyny, będącej w marszu.

73. Drugim szykiem posuwania się drużyny w stre-
Rój. fie zagrożonej, względnie ostrzeliwanej ogniem artylerji oraz dalekim ogniem ciężkich karabinów maszynowych, jest „rój” (rys. 12 i 14). Jest to nieregularne rozrzucenie drużyny wszcz i w głąb, umożliwiające każdemu strzelcowi najłatwiejsze wykorzystanie terenu, przy jednoczesnem zachowaniu względnie dużej zwartości drużyny jako całości.

W szyku tym, poza kierunkowymi, którzy mają się posuwać w nakazanym kierunku, obsługą ręcznego (lekkiego) karabina maszynowego, która powinna się posuwać w pobliżu celowniczego, oraz zastępcą drużynowego i starszymi strzelcami, którzy się posuwają na tyłach roju, pozostali strzelcy mają zupełną swobodę wyboru miejsca posuwania się, byle tylko nie spowodowali zbyt wielkiego rozluźnienia drużyny wszcz lub w głąb. Szyk ten daje możność natychmiastowego otwarcia ognia z ręcznego (lekkiego) karabina maszynowego oraz strzelców posuwających się na przedzie, a poza tem ułatwia zajęcie stanowiska ogniowego, w kierunku skrzydła, względnie zmianę kierunku posuwania się.

Drużyna sprawia rój na rozkaz „*n - ta drużyna kierunek (.....) rojem — marsz*”.

W miarę potrzeby może dowódca drużyny zmienić szyk dwójkami na rój lub odwrotnie, ewentualnie także z jednoczesną zmianą kierunku rozkazami:

„n - ta drużyna rojem — marsz”,

„n - ta drużyna dwójkami — marsz”,

„n - ta drużyna kierunek (.....) dwójkami — marsz”.

Na jeden z tych rozkazów drużyna przybiera nakazany szyk, stosując się do kierunkowego, który maszeruje w dotychczasowym kierunku, względnie przybiera nowy.

Drużyna musi umieć sprawiać szyk luźny szybko i cicho z każdego szyku i w każdym położeniu. Musi również sprawnie przechodzić z jednej formy szyku luźnego w drugą.

Na rozkaz do przejścia w szyk luźny drużyna stojąca rusza z miejsca szybkim krokiem.

Po sprawieniu szyku luźnego, drużyna przybiera tempo, w jakim maszeruje dowódca.

Drużynę maszerującą w szyku luźnym zatrzymuje się rozkazem lub znakiem „*padnij*”. Dalszy ruch następuje na rozkaz lub znak „*drużyna — marsz*”.

Zmianę kierunku drużyny w szyku luźnym zarządza dowódca rozkazem „*kierunek (.....)*”.

Rozkaz „*stój*” stosuje się w szyku luźnym tylko wyjątkowo, podczas ćwiczeń, jeżeli warunki atmosferyczne nakazują oszczędzać ludzi.

74.
Sprawianie
szyków.

75.
Posuwanie
się, zatrzy-
mywanie,
zmiana kie-
runku.

76. Tyraljerka. Szykiem ruchu w obrębie ognia piechoty oraz szykiem walki ogniowej drużyny jest jedynie tyraljerka.

Drużyna sprawia tyraljerkę przez rozsypanie się strzelców w pewnych odstępach wszecz. Jeżeli dowódca drużyny nie poda inaczej w rozkazie do rozsypania się, przybierają strzelcy automatycznie odstęp 5 kroków. Przykład rozsypania się drużyny strzeleckiej podaje rys. 15, sekcji garłaczy rys. 16.

W drużynie strzeleckiej, rozsypanej w tyraljerkę, określone miejsce ma celowniczy, który się musi posuwać w nakazanym kierunku, obsługa ręcznego (lekkiego) karabina maszynowego, która powinna być w pobliżu celowniczego, zachowując jednak normalne odstępy (przyczem karabinowy na lewo od celowniczego, jeden z amunicyjnych na prawo), oraz starsi strzelcy, którzy powinni być w środku skrzydeł tyraljerki drużyny. Pozostali strzelcy rozsypują się na prawo i lewo od obsługi broni maszynowej, tak jednak, aby na wybrane przez siebie miejsce udawali się po najkrótszej drodze.

Przy rozsypywaniu się sekcji garłaczy pierwszy garłaczowy zachowuje nakazany kierunek, a reszta strzelców sekcji rozsypuje się dowolnie na prawo i lewo od niego, zwracając jedynie uwagę, aby na wybrane miejsce udawać się po najkrótszej drodze i aby w bezpośrednim sąsiedztwie każdego garłaczowego był amunicyjny.

Tyraljerkę sprawia się zazwyczaj biegiem, przyczem, jeżeli drużyna stała w miejscu, jednocześnie rusza naprzód. Dowódca drużyny może nakazać

rozsypanie się w miejscu, także czołganiem się, formułując odpowiednio swój rozkaz.

Po sprawieniu tyraljerki drużyna stosuje tempo swego posuwania się do dowódcy; w miejscu — pozostaje w postawie leżącej, do chwili otrzymania dalszego rozkazu.

Podane i nakazane odstępy w tyraljerce stanowią tylko wskazówkę co do rozciągnięcia się drużyny w przestrzeni. Natomiast rzeczywiste rozmieszczenie się strzelców dostosowuje się w zupełności do terenu. Linja tyraljerki więc nie może być wyrównana, a poszczególni strzelcy, zwłaszcza na stanowisku ogniowem, powinni tak się rozmieścić, aby mieć jak najlepsze warunki obserwacji i ukrycia oraz móc prowadzić ogień, nie zagrażając swoim sąsiadom.

Rozkazy do sprawienia tyraljerki:

„n - ta drużyna kierunek (.....) w tyraljerkę“,

„n - ta drużyna kierunek (.....) odstęp (.....) kroków w miejscu (czołganiem się)—w tyraljerkę“.

Korzystne jest uzupełnienie ustnego rozkazu rozsypania się w tyraljerkę wskazaniem frontu przy pomocy rozkrzyżowanych ramion.

Drużyna musi umieć rozsypać się nagle w każdym kierunku z największą szybkością i sprawnością w porządku i ciszy, z każdego szyku zwartego i luźnego, a także z nieregularnego zgrupowania strzelców.

W nagłych wypadkach rozkazem *„na stanowisko“* można nakazać zajęcie stanowiska ogniowego bezpośrednio z dwójek, roju, a nawet z szyku zwartego lub z każdego nieregularnego zgrupowania

77.
Nagle
rozsypanie
drużyny.

strzelców, pozostających w jakimkolwiek położeniu (np. odpoczywających) bez uprzedniego tworzenia tyraljerki. W takich wypadkach padają strzelcy a przede wszystkim celowniczy ręcznego (lekkiego) karabina maszynowego na najbliższym dogodnym stanowisku ogniowym choćby o krótkim polu ostrzału i przygotowują się do niezwłocznego otwarcia ognia. Przy takim nagłym rozsypaniu drużyny nie należy dążyć do uzyskania normalnych odstępów między strzelcami, wystarczą takie tylko, aby każdy strzelec mógł swobodnie prowadzić ogień.

Przykłady rozkazów:

„n - ta drużyna w prawo kawalerja — na stanowisko“,

„n - ta drużyna nawprost — na stanowisko“.

78.
Ruchy
tyraljerki.

Ruchy tyraljerki polegają głównie na posuwaniu się naprzód, częściowo na zmianie frontu, oraz poruszeniach wtył.

Drużyna leżąca w tyraljerce rusza z miejsca na rozkaz:

„n - ta drużyna — marsz“,

„n - ta drużyna do (np. krzaków przed nami) — biegiem marsz“,

„n - ta drużyna wtył — marsz“.

Zmiana frontu w tyraljerce dokonywa się przez podanie nowego kierunku, z jednoczesnem wskazaniem nowego frontu przy pomocy rozkrzyżowanych ramion lub przez wskazanie nowego frontu i podanie rozkazu „*front*“. Przybranie nowego frontu następuje biegiem.

Dowódca drużyny posuwa się przed tyraljerką. W bliskich odległościach od nieprzyjaciela znajduje się wśród tyraljerki, aby się nie wyróżniać z pośród innych strzelców, a tem samem nie narażać się na ogień wyborowych strzelców nieprzyjacielskich.

Ruch tyraljerki przerywa się na rozkaz lub znak „padnij” względnie „kryj się”. Jeżeli po zatrzymaniu dowódca zamierza otworzyć ogień, wydaje rozkaz „na linję”. Rozkaz zatrzymania drużyny, będącej w marszu odwrotowym, poprzedza zawsze rozkaz: „n - ta drużyna wtył zwrot”.

Na rozkaz „padnij” każdy strzelec pada na miejscu.

Na rozkaz „kryj się” każdy strzelec szuka sobie odpowiedniego miejsca ukrycia w bezpośrednim pobliżu. Dowódca pozostaje przed frontem.

Rozkaz „stój” stosuje się wyjątkowo w czasie ćwiczeń, jeżeli ze względu na warunki atmosferyczne trzeba oszczędzać ludzi.

Rozkaz „na linję” wydaje dowódca drużyny wówczas, gdy zamierza rozpocząć walkę ogniową. Następuje to zasadniczo z tyraljerki będącej w ruchu lub zatrzymanej w miejscu.

Na rozkaz „na linję” strzelcy podbiegają mniej więcej na wysokość dowódcy drużyny, przyczem obsługa ręcznego (lekkiego) karabina maszynowego rozmieszcza się w pobliżu drużynowego, reszta strzelców na prawo i lewo od swej broni maszynowej, poczem wszyscy przygotowują się do natychmiastowego otwarcia ognia.

79.

Zatrzymanie ruchu tyraljerki.

80.

Stanowisko ogniowe.

Stanowisko dla ręcznego (lekkiego) karabina maszynowego wskazuje dowódca drużyny, albo karabinowy wybiera je samodzielnie.

Skupianie się obsługi jest zakazane, aby nie zdradzać stanowiska karabina maszynowego i nie powiększać celu.

Zajmowanie i opuszczanie stanowiska ogniowego należy wykonywać niespostrzeżenie dla nieprzyjaciela.

81.
Skoki
drużyny.

Posuwanie się drużyny w ogniu nieprzyjacielskim odbywa się skokami od zasłony do zasłony. Długość skoku i sposób jego wykonania zależy od skuteczności ognia nieprzyjaciela i warunków terenowych.

Zarówno przed jak i po otwarciu własnego ognia skoki wykonywa się zależnie od wspomnianych warunków — całą drużyną, grupami lub pojedynczo.

Wykonanie skoku polega na nagłym i nieoczekiwanym dla nieprzyjaciela rzuceniu się naprzód, albo na podsuwaniu się chyłkiem lub nawet czołganiu się.

Rozkaz do wykonania skoku przez całą drużynę, prowadzącą walkę ogniową, musi być poprzedzony rozkazem przerwania ognia. Natomiast, jeśli skok ma być wykonany grupkami lub pojedynczo, strzelcy, mający go wykonać, przerywają ogień samodzielnie, bezpośrednio przed skokiem.

Cała drużyna wykonywa skok na rozkaz:

„n - ta drużyna na wysokość grupy drzew przed nami (..... n - kroków wprzód) skok — biegiem marsz“.

W czasie wykonywania skoku należy utrzymać ogólny kierunek, wyznaczony drużynie, i nie unie możliwiać ognia strzelcom względnie drużynom pozostałym w tyle.

Wykonanie skoku grupkami lub pojedynczo zarządza dowódca drużyny rozkazem: „*do (.....) grupkami (pojedynczo) skokami — naprzód*”. Poszczególni strzelcy samodzielnie, w nieregularnej kolejności, zrywają się i wykonywają skoki, bacząc na utrzymanie kierunku.

Wykonywanie skoków w obrębie drużyny rozpoczyna zasadniczo obsługa ręcznego (lekkiego) karabina maszynowego. Wykonują one skoki naogół według tych samych zasad co pozostali strzelcy drużyny. Różnica wyraża się jedynie w czasie i sposobie przygotowania się do skoku.

Bezpośrednie rozkazy do skoków obsługi ręcznego (lekkiego) karabina maszynowego, która rozpoczęła ogień, wydaje karabinowy.

Ze względu na ilość i jakość sprzętu przenoszonego przez obsługę broni maszynowej należy zawczasu uprzedzić obsługę o mającym nastąpić skoku.

Na zapowiedź „*zmiana stanowiska*” obsługa, z wyjątkiem celowniczego, który ewentualnie strzela dalej, chowa amunicję i magazynki i zamyka skrzynki, torby i ładownice. Na rozkaz „*r. k. m., (l. k. m.) — skok*” celowniczy przerywa ogień i zabezpiecza karabin (przy lekkim karabinie maszynowym, strzelającym z taśmy, rozładowuje), reszta obsługi przygotowuje się do skoku, a celowniczy ściąga karabin wtył i melduje „*gotów*”. Na hasło „*biegiem — marsz*”, jeżeli drużyna wykonuje sko-

82.

Skoki!
ręcznego
(lekkiego)
karabina
maszyno-
wego.

ki grupkami, cała obsługa podrywa się sprężysto i rzuca się wprzód, względnie karabinowy nakazuje poszczególnym strzelcom obsługi wykonanie skoku pojedynczo.

Obsługa ręcznego (lekkiego) karabina maszynowego, która nie prowadziła jeszcze ognia, wykonuje skok przeważnie na bezpośredni rozkaz drużynowego.

W czasie skoków powinien celowniczy mieć ręczny karabin maszynowy w taki sposób, aby sylwetka jego nie odróżniała się od sylwetek zwykłych strzelców.

83.
Rodzaje
działania
ogniowego
drużyny.

Drużyna strzelecka w walce ogniowej działa albo:

- a) ogniem samego ręcznego (lekkiego) karabina maszynowego, w myśl wskazówek dowódcy drużyny a pod bezpośrednim kierownictwem karabinowego,
- b) ogniem całej drużyny, t. j. ręcznego (lekkiego) karabina maszynowego i reszty strzelców,
- c) wreszcie na najbliższe odległości granatami ręcznymi.

Sekcja garłaczy prowadzi swój ogień zasadniczo jako całość, zwalczając kolejno cele wskazane przez dowódcę plutonu, względnie ujawniające się w toku walki, wszystkimi garłaczami jednocześnie.

84.
Otwarcie
ognia.

Rozpoczęcie ognia drużyny następuje na rozkaz dowódcy drużyny. Bez rozkazu wolno poszczególnym strzelcom względnie obsłudze ręcznego (lek-

kiego) karabina maszynowego otworzyć ogień jedynie w razie nagłego zetknięcia się z nieprzyjacielem.

Nakazując otwarcie ognia, wyznacza dowódca drużyny ręcznemu (lekkiemu) karabinowi maszynowemu oraz pozostałym strzelcom drużyny cele do zwalczania, względnie punkty lub odcinki terenu, które należy trzymać pod ogniem, podaje odległość względnie celownik, ewentualnie natężenie ognia oraz hasła rozpoczęcia ognia.

Ręczny (lekki) karabin maszynowy rozpoczyna ogień zasadniczo na bezpośredni rozkaz karabinowego. Jeśli drużynowy chce osobiście nakazać rozpoczęcie ognia z ręcznego (lekkiego) karabina maszynowego, musi to sobie wyraźnie zastrzec.

W każdym rozkazie ogniowym należy podać:

- celownik (odległość),
- cel,
- rodzaj, ewentualnie natężenie ognia,
- hasło otwarcia ognia.

Po otwarciu ognia poszczególni strzelcy prowadzą go dalej samodzielnie, obsługa zaś ręcznego (lekkiego) karabina maszynowego pod bezpośrednim kierownictwem karabinowego.

Przykłady rozkazu ogniowego:

„Pierwsza drużyna, celownik 400, nawprost wzgórza z grupą drzew, na lewo od niej nieprzyjacielska tyraljerka. Ręczny karabin maszynowy krótkie serje na nieprzyjacielski ręczny karabin maszynowy na prawo od grupy drzew, strzelcy ogień pojedynczy na tyraljerkę — ogień!”

85.
Określenie
celu i od-
ległości.

Cel w rozkazach ogniowych należy określać wyraźnie, w sposób praktyczny, najprostszy, ułatwiający szybkie odszukanie, podając kierunek i położenie w terenie. Przytem należy go podawać tak, jak go widać ze strony strzelców.

Zwalczanie celów niewidocznych uskutecznia się drogą ostrzeliwania pasa terenu, w którym cele są ukryte. W tym wypadku jako punkt celowania należy wyznaczyć znajdujące się w bezpośredniej bliskości tych celów, wyróżniające się w terenie, punkty względnie linje.

86.
Podawanie
rozkazów
w walce
ogniowej.

Celem uniknięcia nieporozumień, każdy rozkaz otwarcia a zwłaszcza przerwania ognia powinien być poprzedzony wymienieniem oddziału, do którego się odnosi.

Rozkaz „*przerwij ogień*” powtarzają głośno wszyscy strzelcy.

Jeżeli w toku walki ogniowej jednolite kierowanie działaniem drużyny przez dowódcę zapomocą głosu jest niemożliwe, stosuje się podawanie rozkazów przy pomocy znaków, sygnałów (gwizdek), przez przekazywanie od strzelca do strzelca. W pewnych wypadkach może nawet zająć konieczność przerwania ognia, w celu podania rozkazu.

Przy przekazywaniu rozkazów i meldunków wzdłuż tyraljerki należy zawsze dodawać, od kogo one pochodzą i dla kogo są przeznaczone.

87.
Prowadze-
nie ognia.

Z chwilą zarządzenia otwarcia ognia każdy strzelec wybiera samodzielnie cele, znajdujące się wprost przed nim, i zwalcza je kolejno pojedynczemi celnymi strzałami, oddawanymi z własnej

inicjatywy. W wyborze celu kieruje się strzelec ważnością celu i możliwością jego trafienia.

Dowódca drużyny nadzoruje sposób wykonywania ognia przez strzelców oraz reguluje na podstawie obserwacji padania pocisków oraz zachowania się nieprzyjaciela, natężenie ognia drużyny, zarządza zmiany kierunku strzelania i ewentualnie, w razie potrzeby, poprawki celownika.

Natężenie ognia reguluje dowódca drużyny rozkazami. Jeżeli dowódca drużyny nie reguluje natężenia ognia, czynią to strzelcy samodzielnie, stosownie do otrzymanego zadania oraz zachowania się nieprzyjaciela i własnych sąsiadów.

Po rozkazie „*przerwij ogień*” wszyscy strzelcy obserwują przedpole i oczekują dalszych rozkazów. Ponowne ostrzeliwanie tych samych celów następuje na rozkaz „*dalej strzelaj*”. Dla otwarcia przerwanoego ognia na nowe cele, musi dowódca drużyny wydać pełny rozkaz ogniowy według zasad § 84.

Rozkaz ogniowy dowódcy sekcji garlaczzy zawiera te same dane (§ 84), co rozkaz dowódcy drużyny strzeleckiej, natomiast wykonanie ognia odbywa się zasadniczo całą sekcją na bezpośredni rozkaz sekcyjnego, który w rozkazie ogniowym określa, ile granatów ma wyrzucić każdy garlacz na dany cel. Po daniu ilości strzałów, nakazanej rozkazem, każdy garlaczowy przerywa ogień i oczekuje dalszych rozkazów.

Garlacze zasadniczo przygotowują szturm, obejmując ogniem najbliższe wysunięte ugrupowania piechoty nieprzyjacielskiej. Starają się one zwalczyć głównie broń maszynową nieprzyjaciela, ujawnioną w obrębie tej części jego linii, która ma być szturmowana przez własną piechotę.

88.

Ogień
ręcznych
(lekkich)
karabinów
maszyno-
wych.

Sposób prowadzenia ognia przez ręczne (lekkie) karabiny maszynowe oraz przykłady rozkazów ogniowych podaje „Instrukcja strzelecka cz. II” w odpowiednim podrozdziale, przyczem w każdym wypadku należy dążyć do ostrzeliwania broni maszynowej nieprzyjaciela.

89.

Obowiązki
obsługi.

Karabinowy wybiera stanowisko i kieruje ogniem na podstawie ogólnego rozkazu dowódcy drużyny. Po otwarciu ognia obserwuje wiązkę pocisków, podaje uwagi celownicemu, stwierdzając dobre położenie wiązki, lub nakazując jej poprawienie. Obowiązkiem jego jest stała troska o oszczędne używanie amunicji i jej uzupełnianie, o wodę do lekkiego karabina maszynowego oraz utrzymywanie karności ogniowej i ścisłej łączności z dowódcą drużyny, względnie jego zastępcą.

Jeden z amunicyjnych dostarcza celownicemu amunicji lub (przy lekkim karabinie maszynowym) pomaga mu w ładowaniu, a w razie potrzeby w bezpośrednim obsłudze sprzętu. Drugi amunicyjny, ukryty w pobliżu stanowiska karabina, napełnia magazynki, dostarcza je pierwszemu amunicyjnemu i w razie potrzeby, na rozkaz karabinowego, donosi amunicję do stanowiska.

Obsługa ręcznego karabina maszynowego szturmuje razem ze swą drużyną.

90.

Zbiórka.

Zbiórka drużyny, znajdującej się w szyku luźnym, odbywa się zawsze frontem do nieprzyjaciela, według zasad podanych w § 57.

91.

Przegląd
broni.

Po strzelaniu nabojami ostremi lub ślepymi należy zawsze przeprowadzić przegląd broni, według postanowień § 30 i 41, względnie 46.

ROZDZIAŁ C.

PLUTON.

1. Skład plutonu.

Pluton składa się z:

- dowódcy,
- zastępcy dowódcy — podoficera za frontem,
- podoficera — obserwatora,
- trzech drużyn strzeleckich,
- sekcji garłaczy,
- biedki pod ręczny (lekki) karabin maszynowy i amunicję.

Ogólny stan plutonu: 1 oficer, 9 podoficerów, 58 strzelców, w tej liczbie ordynans osobisty dowódcy plutonu. Najniższy stan plutonu złożonego z dwóch drużyn strzeleckich i sekcji garłaczy, zmniejszonej do obsługi dwóch garłaczy, nie może wynosić mniej niż 26 ludzi z dowódcą plutonu.

Plutony są numerowane wewnątrz kompanji od 1 do 3.

2. Musztra zwarta.

Szykiem zbiórki plutonu jest zasadniczo dwuszeręg (rys. 17).

W razie potrzeby można zarządzić zbiórkę plutonu w kolumnie czwórkowej lub dwójkowej.

Szykiem marszowym plutonu jest zasadniczo kolumna czwórkowa (rys. 18), a wyjątkowo, jeśli wymagają tego warunki terenowe, kolumna dwójkowa.

92.
Skład
plutonu.

93.
Szyki.

Pluton wykonywa zbiórkę na komendę:

„w dwuszeregu — zbiórka“, poprzedzoną zawołaniem „n-ty pluton“.

Na tę komendę pierwsza drużyna ustawia się w dwuszereg, trzy kroki za dowódcą plutonu, na którego kryje dowódca drużyny, jako prawoskrzydłowy swej drużyny; pozostałe drużyny ustawiają się jednocześnie na lewo od pierwszej, w kolejnym porządku swych numerów służbowych, a jako ostatnia na lewym skrzydle — sekcja garłaczy.

Jeśli dowódca plutonu nakazał zbiórkę w kolumnie czwórkowej (dwójkowej), drużyny ustawiają się w nakazanym szyku jedna za drugą. Dowódca pierwszej drużyny, jako czołowy swej drużyny, ustawia się o 3 kroki za dowódcą plutonu.

Sposób wykonania zbiórki plutonu podobny jak zbiórki drużyny (§ 57).

Dowódca plutonu może również nakazać zbiórkę plutonu w dowolnie obranym kierunku, względnie miejscu (nie za sobą), formułując odpowiednio zapowiedź komendy zbiórki, na wzór odnośnych postanowień § 57.

Przygotowawczą czynnością do sprawiania szyków plutonu jest odliczenie do dwóch (§ 60).

94.

Sprawianie
szyków.

Przejście z dwuszeregu w kolumnę dwójkową wykonywa się na komendę „w prawo — zwrot“, powrót z kolumny dwójkowej do dwuszeregu na komendę: „w lewo zwrot“. Wykonanie polega na jednoczesnym zwrocie poszczególnych strzelców według postanowień § 10, 11 względnie 31.

Przejście z dwuszeregu w kolumnę czwórkową następuje na komendę: „w czwórki w prawo — zwrot“.

Na tę komendę strzelcy, na których przy odliczaniu wypadła liczba „raz“, wykonywają zwrot w miejscu, strzelcy oznaczeni liczbą „dwa“ jako pierwszą część ruchu robią zwrot w prawo na prawej pięcie, poczem lewą nogą zaskakują na lewo od swych sąsiadów oznaczonych liczbą „raz“.

Ze względu na nieparzystą ilość strzelców w drużynach etatowych, jako czwarty pierwszej czwórki wchodzi:

- w pierwszej drużynie — podoficer-observator,
- w trzeciej drużynie — zastępca dowódcy plutonu,
- sekcji garłaczy — ordynas osobisty dowódcy plutonu; na czole drugiej drużyny pozostaje trójka.

Powrót z kolumny czwórkowej do dwuszeregu następuje na komendę „w dwuszereg w lewo — front“.

Na tę komendę strzelcy, którzy przy sprawianiu czwórek robili zwrot w miejscu (oznaczeni liczbą „raz“), zaskakują prawą nogą na prawo od swych sąsiadów, a strzelcy, którzy poprzednio zaskakiwali (oznaczeni liczbą „dwa“), wykonywają zwrot w miejscu.

Kolumnę czwórkową z dwuszeregu sprawia się wyłącznie w prawo, dwuszereg z kolumny czwórkowej wyłącznie w lewo; szyki te można formować zarówno w miejscu jak w marszu.

Przejścia z kolumny czwórkowej w kolumnę dwójkową wykonywa się na rozkaz „w dwójki — wtył“. Wykonanie następuje przez przesunięcie się strzelców oznaczonych liczbą „dwa“ za swych

sąsiadów oznaczonych liczbą „raz” i wyrównaniu odległości i odstępów.

Powrót do kolumny czwórkowej wykonywa się na rozkaz „w czwórki — wprzód”. Wykonanie następuje przez wysunięcie się strzelców oznaczonych liczbą „dwa” na wysokość swych sąsiadów, oznaczonych liczbą „raz” i wyrównaniu odległości i odstępów, przyczem w marszu podczas formowania szyku czoło skraca krok bez osobnego rozkazu.

W wypadku, gdy sprawienie któregoś z tych dwóch szyków ma nastąpić z jednoczesnem ruszeniem plutonu z miejsca, dodaje się po słowach rozkazu do sprawienia szyku: „*pluton — marsz*”.

95. Kierunkowym dla całego plutonu jest dowódca drużyny prawoskrzydłowej względnie czołowej, który, w braku innego rozkazu ustawia się względnie maszeruje za dowódcą plutonu; reszta plutonu dostosowuje się do kierunkowego, zachowując przepisane odległości i odstępy.

96. Ustawianie kozłów w plutonie odbywa się według postanowień § 67 w obrębie poszczególnych drużyn, przyczem w pierwszej drużynie pierwszy kozioł (z trzech karabinów) ustawiają: drużynowy, podoficer-observator i zastępca dowódcy drużyny; w sekcji garlaczy, do pierwszego jej kozła dostawia swój karabin ordynans osobisty dowódcy plutonu.

97. W plutonie występującym samodzielnie, zarówno w miejscu jak w marszu, znajduje się dowódca plutonu o 3 kroki przed drużynowym prawoskrzydłowej względnie czołowej drużyny swego plutonu.

W plutonie występującym w ramach kompanji znajduje się dowódca plutonu:

— w dwuszerogu na prawem skrzydle swego plutonu,

— w kolumnie czwórkowej z prawej strony czołowej czwórki swego plutonu.

Co do form wystąpienia względnie sposobu wykonania poruszeń plutonu, nieuregulowanych w niniejszym podrozdziale, obowiązują zasady podane w rozdziałach A i B.

98.
Uwaga.

3. Szyki luźne.

Z chwilą, kiedy pluton może być narażony na ogień artylerji nieprzyjacielskiej lub nieprzyjacielski napad lotniczy albo daleko ogień piechoty, przybiera szyk luźny.

99.
Postanowienie ogólne

Ugrupowanie plutonu w szyku luźnym zależy od zadania, położenia bojowego, terenu i położenia w stosunku do oddziałów własnych.

Dowódca plutonu może nakazać takie ugrupowanie swego plutonu, jakie przy uwzględnieniu tych okoliczności uzna za najodpowiedniejsze, tak jednak, aby przyjęte ugrupowanie zapewniło jak najmniejszą wrażliwość plutonu na ogień oraz gotowość do niezwłocznego działania, przynajmniej w kierunkach zagrożonych.

Kierunkową drużyną plutonu w szyku luźnym, jeśli dowódca plutonu nie zarządzi inaczej, jest pierwsza drużyna. Pozostałe drużyny regulują swój ruch i zachowanie się według drużyny kierunkowej i rozwijają się zasadniczo: druga drużyna na prawo, trzecia na lewo od pierwszej.

Pluton, znajdujący się w pierwszym rzucie ogniowym kompanji, zwłaszcza z opartemi skrzydłami, wysuwa, zasadniczo, wszystkie 3 swoje drużyny do pierwszej linii.

100.
Przykłady
szyków
luźnych.

Podane niżej przykłady szyków luźnych plutonu mogą mieć często zastosowanie w przeciętnych warunkach, nie należy ich jednak uważać za bezwzględnie odpowiadające w każdym położeniu bojowym.

Ugrupowanie jak w rys. 19 przybiera pluton na rozkaz (znak) dowódcy plutonu „*n-ty pluton kierunku (.....) trójkąt wprzód*”. Odstęp i odległości między drużynami strzeleckimi 100—120 kroków. Sekcja garłaczy mniej więcej w środku zgrupowania plutonu. Podany odstęp jest normalny, zapewniający możność rozsypania drużyn w tyraljerkę; odległość odpowiada przeciętnym potrzebom ugrupowania plutonu w głąb. Jeśli dowódca plutonu chce zastosować mniejsze lub większe odstępy względnie odległości, musi swój rozkaz odpowiednio uzupełnić.

Ugrupowanie jak w rys. 20 przybiera pluton na rozkaz (znak) „*n-ty pluton kierunku (.....) trójkąt wtył*”.

Ugrupowanie jak w rys. 21 względnie 22 przybiera pluton na rozkaz (znak) „*n-ty pluton kierunku (.....) schody w prawo (lewo)*”.

Ugrupowanie jak w rys. 23 przybiera pluton na rozkaz (znak) „*n-ty pluton kierunku (.....) drużyny na równej wysokości*”.

Dowódca plutonu posuwa się zwykle na czele ugrupowania, ewentualnie tam, skąd najlepiej może kierować ruchem swego plutonu.

Towarzyszy mu stale podoficer-observator oraz ordynans osobisty. Zastępca dowódcy plutonu posuwa się z zasady za plutonem.

Niezwłocznie po wydaniu rozkazu przez dowódcę plutonu drużynowi prowadzą swe drużyny szybkim krokiem, a w razie potrzeby biegiem, na wyznaczone w ugrupowaniu miejsca.

Jeśli dowódca plutonu nie wyda innego rozkazu, wybór szyku, w jakim poszczególne drużyny maszerują na wyznaczone miejsca, oraz szyk dalszego posuwania się, zależy od decyzji dowódców drużyn, przyczem muszą oni baczyć na zachowanie nakazanego kierunku, odstępów i odległości.

Jeśli dowódca plutonu chce, aby drużyny po rozwinięciu przybrały określony szyk, formułuje odpowiednio swój rozkaz, np.: *„n-ty pluton kierunku (.....) drużyny na równej wysokości w rotach“*.

Z chwilą wydania przez dowódcę plutonu rozkazu rozwinięcia, dowódcy drużyn prowadzą swe drużyny w myśl zasad podanych w §§ 77—82.

Rozsypywanie w tyraljerkę drużyn rozwiniętego plutonu następuje zasadniczo na rozkaz dowódcy plutonu. W nagłych wypadkach rozsypywanie w tyraljerkę zarządza dowódca drużyn z własnej inicjatywy.

Jeżeli dowódca plutonu chce jednocześnie z rozwinięciem plutonu rozsypać czołowe drużyny w tyraljerkę, uzupełnia odpowiednio swój rozkaz do rozwinięcia plutonu.

Pluton musi umieć rozsypać się w tyraljerkę sprawnie i szybko,

101.
Rozwijanie
plutonu.

102.
Rozsypywa-
nie plutonu
w tyraljerkę.

zarówno z szyku rozwiniętego, jak zwartego, a także z nieregularnego ugrupowania, bez względu na położenie, w jakim się znajduje. Ponadto musi sprawnie zmieniać swe ugrupowanie, przechodzić z jednego szyku w inny, stosując się stale do terenu, ognia nieprzyjacielskiego i otrzymanego zadania.

103.

Posuwanie
się rozwi-
niętego
względnie
rozsypanego
plutonu
przed roz-
poczęciem
ognia.

Ruch rozwiniętego względnie rozsypanego plutonu powinien się odbywać nieprzerwanie, dopóki pozwalają na to warunki terenowe, a w szczególności skuteczność ognia nieprzyjacielskiego, o ile możliwości aż do zajęcia pierwszego stanowiska ogniowego. Gdyby ciągły ruch całego plutonu powodował zbyt wielkie straty, zarządza dowódca plutonu kolejne posuwanie się skokami poszczególnych drużyn a nawet grupiek wewnątrz drużyn. W tym wypadku jednak musi dowódca plutonu baczyć, aby wynikłe stąd zmniejszenie szybkości posuwania się nie wpłynęło ujemnie na wykonanie otrzymanego zadania. Jeśli otrzymane zadanie i położenie bojowe tego wymaga, musi się pluton posuwać w całości, bez względu na straty.

Odstępy i odległości między drużynami plutonu, posuwającego się w szyku luźnym, mogą ulegać zmianom, zwłaszcza celem należytego wykorzystania terenu. Nie może to jednak powodować przeszkód lub utrudnień dla ruchu innych drużyn własnego względnie sąsiedniego plutonu, a ogólny kierunek posuwania się plutonu musi być bezwzględnie utrzymany.

Z chwilą gdy dowódca plutonu idącego w pierwszym rzucie ogniowym kompanji uzna, że dalsze

posuwanie się plutonu nie jest już możliwe bez otwarcia ognia, ze względu na odległość od nieprzyjaciela lub możliwość strat, powinien wprowadzić do pierwszej linii ogniowej, jeśli tego dotychczas nie zrobił, trzecią drużynę. Jeśli wysoka liczebność drużyn lub front przydzielony plutonowi nie pozwalają na rozwinięcie tyraljerki całego plutonu w pierwszej linii ogniowej, powinien dowódca plutonu wysunąć do niej przynajmniej 1—2 drużyn i obsługi wszystkich ręcznych karabinów maszynowych zostawiając w tyle resztę strzelców.

Na ogień plutonu składa się:

- ogień drużyn strzeleckich, prowadzony przez nie pod kierownictwem dowódców drużyn w myśl zasad §§ 84—88,
- ogień sekcji garłaczy, prowadzony według szczegółowych zarządzeń dowódcy plutonu, pod bezpośrednim kierownictwem dowódcy sekcji garłaczy.

Jednolite prowadzenie ognia przez pluton, jako całość, na podstawie bezpośrednich rozkazów dowódcy plutonu, stosuje się naogół wyjątkowo, przeważnie w tych wypadkach, kiedy chodzi albo o nagłe zaskoczenie silnym ogniem nieprzyjaciela nieprzygotowanego, ewentualnie przedstawiającego korzystny cel, albo o odparcie silnym ogniem nieprzyjaciela, który niespodziewanie zagroził plutonowi.

Dowódca plutonu kieruje walką ogniową swego plutonu:

- decydując o chwili otwarcia ognia,

104.
Ogień
plutonu.

105.
Kierowanie
ogniem.

- wskazując dowódcom drużyn cele, których zwalczanie jest ważne dla wykonania zadania plutonu, oraz odcinki i pasy terenu, które należy trzymać pod ogniem,
- wyznaczając zadania ogniowe sekcji garłaczy, a przez to wpływając na działanie poszczególnych drużyn oraz plutonu jako całości,
- utrzymując i regulując współdziałanie drużyn między sobą i drużynami sąsiednich plutonów,
- wywierając osobisty wpływ na działalność ogniową wszystkich drużyn i sprzętu ogniowego plutonu.

Poza tem obowiązkiem dowódcy plutonu jest stała troska o stan i uzupełnianie amunicji oraz obserwacja: działania własnego ognia, nieprzyjaciela, sąsiadów i pola walki.

106.

Posuwanie
się plutonu
w toku walki
ogniowej.

Posuwanie się plutonu w toku walki ogniowej wykonywa pluton drużynami, grupkami obsługi ręcznych karabinów maszynowych i strzelców, wreszcie pojedynczo. Wyjątkowo, w dogodnym terenie lub w obliczu osłabionego nieprzyjaciela, może dowódca plutonu wykonać skoki dwiema lub więcej drużynami, ewentualnie całym plutonem. Wykonanie następuje wówczas na bezpośredni rozkaz dowódcy plutonu.

W czasie posuwania się dowódca plutonu uważa, aby pluton wśród walki nie zbaczał z nakazanego kierunku. Utrudnione posuwanie się drużyny kierunkowej nie może powstrzymać posuwania się innych; kierunkową wówczas staje się drużyna najbardziej wysunięta naprzód.

Dowódca plutonu uzgadnia w miarę potrzeby posuwanie się drużyn z działaniem ognia, pilnując należytego wykorzystywania przez drużyny ognia wzajemnego i ognia innych broni współdziałających, zwłaszcza broni towarzyszącej i artylerji. Z tego też względu powinien być dokładnie poinformowany o ciężkich karabinach maszynowych, ewentualnie broni towarzyszącej, wspierających pluton, i utrzymywać z niemi stałą łączność, o ile możliwe bezpośrednio, względnie przez dowódcę kompanji.

Normalnie dowódca plutonu, nacierającego w pierwszym rzucie ogniowym kompanji, wprowadza do walki ogniowej cały swój pluton, a w każdym razie co najmniej wszystkie swe ręczne karabiny maszynowe. Nie tworzy żadnych odwodów.

Odwodem są dla niego dalsze plutony i kompanje bataljonu. Z 3 drużyn, rzuconych przez siebie do walki, względnie z tych, których ręczny karabin maszynowy działa w pierwszej linii ogniowej plutonu, wydziela po kilku ludzi i tworzy koło siebie grupkę strzelców, potrzebną mu do różnych czynności: zasilenia, łączności, zaopatrzenia i t. p. w walce.

Jeśli zachodzi nagle potrzeba niezwłocznego otwarcia ognia przez pluton (np. w razie zaskoczenia plutonu, zwłaszcza przez kawalerję), dowódca plutonu bez względu na to, w jakim ugrupowaniu jest pluton, wydaje rozkaz „*n-ty pluton kierunek (.....) na stanowisko*“, wskazując jednocześnie ramionami linię frontu plutonu. Na ten rozkaz drużyny strzeleckie zajmują najbliższe możliwe stanowiska, choćby o krótkiem polu ostrzału,

107.
Nagle
otwarcie
ognia.

i otwierają ogień bez dalszego rozkazu. Sekcja garłaczy wyszukuje stanowisko i przygotowuje się do natychmiastowego otwarcia ognia a strzela na rozkaz.

Należy przez częste okolicznościowe stosowanie odpowiednich ćwiczeń osiągnąć pełną sprawność strzelców w szybkim zajmowaniu stanowisk i otwieraniu ognia w kierunku niespodziewanego zagrożenia.

108.

Zbiórka rozwiniętego względnie rozsypanego plutonu.

Zbiórka rozwiniętego względnie rozsypanego plutonu następuje na rozkaz, sygnał lub znak w miejscu lub marszu, zawsze frontem do nieprzyjaciela, według zasad podanych w § 93. Poszczególni strzelcy zbierają się naprzód w swych drużynach, poczem drużyny maszerują najkrótszą drogą na wskazane miejsce, względnie do dowódcy plutonu.

Drużyny pomieszane w czasie walki zbierają się tak jak walczyły, poczem dowódca plutonu porządkuje je i wyrównywa stany liczebne, informuje się o stratach i stanie amunicji i broni.

ROZDZIAŁ D.

KOMPANJA.

1. Skład kompanji.

109.

Skład kompanji.

Kompanja strzelecka składa się z:

- dowódcy kompanji,
- pocztu dowódcy kompanji i drużyny administracyjnej,
- trzech plutonów.

2. Musztra zwarta.

Zasadniczym szykiem zbiórki kompanji jest rozwinięty (rys. 24); w razie potrzeby można również zastosować jako szyk zbiórki kolumnę plutonową (rys. 25) względnie kolumnę czwórkową (dwójkową).

Szykiem marszowym kompanji jest kolumna czwórkowa (rys. 26). Wyjątkowo, w szczególnych warunkach, może kompanja maszerować w kolumnie dwójkowej, którą się sprawia według zasad § 94.

Sposób wykonania zbiórki kompanji zależy od tego, czy zbiórka ma na celu zorganizowanie kompanji, czy zebranie kompanji już zorganizowanej.

Dla zorganizowania kompanji dowódca wydaje rozkaz: „*plutonami — zbiórka*”. Plutony, uszykowane według postanowień § 93, ustawiają się obok siebie w dwuszeręgu, w kolejności swych numerów porządkowych. Drużyna dowódcy na lewo od trzeciego plutonu.

Na rozkaz „*plutonami — raport*” dowódcy plutonów (względnie zastępcy dowódców plutonów) oraz dowódca pocztu dowódcy kompanji występują 3 kroki wprzód, robią zwrot w lewo, komenderują „*baczność*” i udają się do dowódcy, tak aby wszyscy stanęli przed nim w szeregu jednocześnie i w kolejności numerów swych plutonów, dowódca pocztu dowódcy jako ostatni na lewym skrzydle, poczem wszyscy jednocześnie oddają honory.

Dowódca komenderuje całości: „*na moją komendę — spocznij*” i odbiera raport od dowódców plutonów i dowódcy pocztu dowódcy, poczem nakazuje im powrót na miejsca.

110.
Szyki.

Odpowiednio do stanu liczebnego kompanji zarządza dowódca potrzebne ewentualnie wyrównanie stanów w plutonach.

Zorganizowana kompanja wykonywa zbiórkę na rozkaz „*w rozwiniętym — zbiórka*“. Na ten rozkaz dowódca pierwszej drużyny pierwszego plutonu staje 5 kroków za dowódcą kompanji, reszta plutonu ustawia się według niego w myśl postanowień § 93. Pozostałe plutony na lewo od pierwszego, w kolejności swych numerów porządkowych. Drużyna dowódcy za lewem skrzydłem trzeciego plutonu. Dowódcy na prawem skrzydle swych plutonów (rys. 24).

Jeśli niema dowódców plutonów, miejsca ich zajmują zastępcy dowódców plutonów.

Z chwilą sformowania szyku wydaje dowódca komendę „*spocznij*“ i udaje się na swe miejsce, 20 kroków przed środkiem kompanji.

Zbiórkę w kolumnie plutonowej wykonywa się na rozkaz „*w kolumnie plutonowej zbiórka*“. Ustawienie kompanji, jak na rys. 25, uskutecznia się na pierwszy pluton, którego pierwszy drużynowy, jako kierunkowy, staje o 5 kroków za dowódcą kompanji. Odległość między plutonami 10 kroków, licząc od linii obcasów pierwszego szeregu poprzedniego plutonu do linii obcasów pierwszego szeregu następnego plutonu. Poczet dowódcy za lewem skrzydłem trzeciego plutonu.

111.

Sprawianie
szyków.

Przejście z szyku rozwiniętego w kolumnę czwórkową następuje na komendę „*w czwórki w prawo—zwrot*“, a powrót z kolumny czwórkowej do rozwiniętego na komendę: „*w dwusereg w lewo—front*“.

Przejdźcie z szyku rozwiniętego w kolumnę plutonową następuje na rozkaz: „*kolumna plutonowa na pierwszy (drugi, trzeci) pluton*”. Dowódcy plutonów wydają komendy do sprawienia czwórek i prowadzą swe plutony najkrótszą drogą na ich miejsce, poczem nakazują przybranie frontu według plutonu, na który nakazano sprawienie szyku. Na „*spocznij*” strzelcy równają i kryją.

Szyk rozwinięty z kolumny plutonowej sprawia się na rozkaz: „*rozwinięty wprzód na lewo (wprzód na prawo)*”. Dowódcy plutonów wydają komendy do sprawienia czwórek i prowadzą swe plutony na ich miejsce, poczem nakazują przybranie frontu według plutonu czołowego (który stał w miejscu).

Kolumnę plutonową z rozwiniętego oraz rozwinięty z kolumny plutonowej sprawia się zasadniczo na pierwszy (prawoskrzydłowy, czołowy) pluton.

Z kolumny czwórkowej w marszu sprawia się kolumnę plutonową w bok, zasadniczo w lewo, na rozkaz „*kolumna plutonowa w lewo*”. Dowódca plutonu czołowego wydaje niezwłocznie komendę „*w dwuszeręg w lewo — front*”, którą powtarzają następni dowódcy plutonów, gdy czoło ich plutonu dojdzie na wysokość prawego skrzydła poprzedniego plutonu. Zatrzymanie następuje na komendę: „*(pierwszy) pluton — stój*”, którą powtarzają następni dowódcy plutonów po dojściu na przepisana odległość od poprzedniego. Na „*spocznij*” następuje równanie i krycie.

Dla sprawienia kolumny czwórkowej z kolumny plutonowej, wydaje dowódca kompanii komendę „*w czwórki w prawo — zwrot*” a następnie rozkaz: „*kolumna czwórkowa na pierwszy (drugi, trzeci)*”

pluton". Na ten rozkaz dowódcy plutonów prowadzą swe plutony najkrótszą drogą na przepisane miejsce. Sprawienie tego szyku można też uskutecznić z jednoczesnem ruszeniem kompanji z miejsca; w tym wypadku dowódca kompanji, po wydaniu rozkazu sprawienia szyku, podaje komendę „*kompanja marsz*”, na którą pierwszy (czołowy) pluton rusza z miejsca.

Przy zmianach szyków dowódca pocztu dowódcy prowadzi poczet na przepisane miejsce po najkrótszej drodze.

Biedki dla lekkich karabinów maszynowych stają w rozwiniętym i kolumnie plutonowej o 3 kroki za środkiem swych plutonów, na prawo od zastępcy dowódcy plutonu, a w kolumnie czwórkowej 3 kroki za ostatnią czwórką kompanji i w odległości 3 kroków między sobą.

Konia dowódcy kompanji, niewystępującego konno, trzyma ordynans: w rozwiniętym o 3 kroki za prawem skrzydłem pierwszego plutonu, w kolumnie plutonowej o 3 kroki za prawem skrzydłem ostatniego plutonu, w kolumnie czwórkowej o 3 kroki za ostatnią czwórką kompanji (z lewej strony pierwszej biedki lekkiego karabina maszynowego).

112. **Kierunko-
wy.** We wszystkich szykach kompanji kierunkowym jest dowódca pierwszej drużyny pierwszego plutonu (prawoskrzydłowego, czołowego). Plutnem kierunkowym kompanji jest pierwszy pluton (prawoskrzydłowy, czołowy); według niego ustawiają się względnie maszerują pozostałe plutony kompanji.

113. **Miejsce.** W kompanij występującej samodzielnie względnie w związku bataljonowym, przed odebraniem

raportu i objęciem komendy przez dowódcę bataljonu, dowódca kompanji stoi — w szyku rozwiniętym i w kolumnie plutonowej o 5 kroków przed prawem skrzydłem kompanji, w tym samym froncie, co kompanja. W kolumnie czwórkowej stoi (maszeruje) dowódca kompanji zawsze o 5 kroków przed drużynowym pierwszej drużyny plutonu czołowego.

dowódca
kompanji

Przy prowadzeniu ćwiczeń całą kompanją, występującą samodzielnie, dowódca stoi o 20 kroków przed środkiem kompanji.

W związku bataljonowym, po objęciu komendy przez dowódcę bataljonu, dowódca kompanji stoi — w rozwiniętym i kolumnie plutonowej — na prawem skrzydle swego pierwszego plutonu (prawoskrzydłowego, czołowego).

Kompanja honorowa występuje w składzie trzech plutonów z poczetem chorągwanym i orkiestrą bez pocztu dowódcy. Uzbrojenie jednolite w karabiny (karabinki). Plutony w składzie trzech ewentualnie dwóch drużyn o pełnych czwórkach.

114.
Kompanja
honorowa

Poczet chorągwaniany składa się z oficera najniższego stopniem, z chorążego, ewentualnie starszego sierżanta, niosącego chorągiew, oraz z dwóch podoficerów chorągwanianych w stopniu sierżanta.

Kompanja chorągwaniana ustawia się w rozwiniętym. Poczet chorągwaniany na prawo od dowódcy pierwszego plutonu ustawiony jak na rys. 27. Dowódca kompanji, pieszo ewentualnie konno, na prawo od chorążego. Orkiestra w odstępnie 5 kroków od dowódcy kompanji na wysokości drugiego szeregu kompanji.

W marszu poczet chorągwiany tworzy pierwszą czwórke (rys. 28). Dowódca kompanji o 5 kroków przed chorągwią. Orkiestra 10 kroków przed dowódcą kompanji.

Kompanja honorowa oddaje honory jak każdy oddział zwarty (§ 70). Defiladę wykonywa według postanowień cz. X Regulaminu służby wewnętrznej.

115. Celem przyprowadzenia chorągwi wysyła się kompanję chorągwianą z orkiestrą. Jest to kompanja strzelecka, która się zachowuje według przepisów dla kompanji honorowej.

Poczet chorągwiany udaje się osobno do pomieszczenia chorągwi i oczekuje tam przybycia kompanji honorowej.

Przybywszy przed budynek, w którym się znajduje chorągiew, kompanja chorągwiána ustawia się frontem do niego w rozwiniętym prawem skrzydłem naprzeciw wejścia do budynku.

Gdy poczet chorągwiany wychodzi z chorągwią, dowódca kompanji komenderuje „*prezentuj — broń*” — „*na prawo — patrz*”, orkiestra gra hymn narodowy. Poczet chorągwiany wstępuje na swoje miejsce, poczem dowódca kompanji komenderuje „*baczność*” — „*na ramię broń*” a następnie odmarsz. Orkiestra gra przepisany marsz.

Przy odprowadzaniu chorągwi, skoro kompanja zbliży się do miejsca pomieszczenia chorągwi, orkiestra gra przepisany marsz.

Kompanja ustawia się przed budynkiem w rozwiniętym, prawem skrzydłem naprzeciw wejścia. Dowódca kompanji komenderuje „*prezentuj —*

broń — „*na prawo — patrz*“, orkiestra gra hymn narodowy, poczet chorągwiany udaje się do budynku i składa chorągiew; po powrocie wstępuje na swoje miejsce, poczem kompanja odmaszerowuje.

Gdy oddziały są ustawione podczas parady w bezpośrednim sąsiedztwie pomieszczenia chorągwi, nie wysyła się kompanji chorągwianej. Poczet chorągwiany udaje się w nakazanym czasie sam do budynku, gdzie się mieści chorągiew. W chwili, gdy poczet chorągwiany wychodzi z chorągwia, oddziały oddają honory na komendę: „*prezentuj — broń*“, „*na prawo (lewo) — patrz*“, orkiestra gra hymn narodowy, poczem poczet chorągwiany wstępuje na przepisane miejsce.

W polu przyprowadza i odprowadza chorągiew w sposób uproszczony zazwyczaj sam poczet chorągwiany, bez orkiestry.

Wszelkie ćwiczenia zwarte, względnie poruszenia lub wystąpienia kompanji, nie objęte postanowieniami niniejszego rozdziału, wykonywa się według zasad podanych w poprzednich rozdziałach.

116.
Uwaga.

3. Szyki luźne.

Kompanja ćwiczy się w opanowaniu różnych form szyków luźnych według zasad podanych dla plutonu w podrozdziale 3 rozdz. C, zwracając szczególnie uwagę na szybkość rozwijania oraz dostosowanie ugrupowania i jego zmian do terenu.

Ugrupowanie kompanji w działaniach bojowych reguluje dowódca kompanji w swym rozkazie bojowym, odpowiednio do położenia bojowego, zada-

117.
Ogólne
wskazówki.

nia i terenu. Kompanja rozwija się wszcz i w głąb plutonami, które zkolei, w miarę potrzeby, rozwijają się względnie rozsypują w myśl zasad, podanych w podrozdziale 3 rozdziału C.

W rozkazie do rozwinięcia dowódca kompanji wyznacza kierunek i pluton kierunkowy, a ewentualnie podaje dodatkowe wskazówki co do ugrupowania kompanji.

W czasie posuwania się dowódca kompanji wyprzedza kompanję, jeśli na to pozwala położenie bojowe, aby na podstawie obserwacji i rozpoznania terenu móc jak najlepiej kierować ruchem swej kompanji.

Dowódcy plutonów, na rozkaz do rozwinięcia, prowadzi swe plutony na miejsca wyznaczone w ugrupowaniu kompanji i regulują dalszy ruch swych plutonów, stosownie do wskazówek dowódcy kompanji, względnie, w braku ich, samodzielnie. W toku posuwania się stosują się do plutonu kierunkowego.

ROZDZIAŁ E.

BATALJON.

118.
Skład
bataljonu.

Bataljon składa się z:

- dowódcy bataljonu,
- pocztu dowódcy bataljonu,
- plutonu administracyjnego,
- trzech kompanij strzeleckich,
- kompanji ciężkich karabinów maszynowych.

Szykiem zbiórki i przeglądu bataljonu jest „masa — kompanjami w rozwiniętym” rys. 29, lub „masa kompanjami w kolumnach plutonowych” rys. 30. Kompanja ciężkich karabinów maszynowych ustawia się jako czwarta.

Poczet dowódcy bataljonu ustanawia się: w „masie kompanjami w rozwiniętym” w dwuszeręgu o dwa kroki za lewem skrzydłem ostatniej kompanji (kompanji ciężkich karabinów maszynowych), konni i kolarze pocztu ustawiają się na jego lewem skrzydle w szeregu; w „masie kompanjami w kolumnach plutonowych” jako czwarty pluton kompanji prawoskrzydłowej łącznie z poczem dowódcy tej kompanji.

Szykiem marszowym bataljonu jest kolumna czwórkowa. Odległość między kompanjami wynosi 15 kroków, licząc od tyłu jednej kompanji do czoła drugiej. Dowódca bataljonu może zarządzić inny szyk zbiórki lub marszu oraz zmienić podane odstępy i odległości.

Orkiestra występująca z bataljonem ustawia się w odstępie 5 kroków od prawego skrzydła bataljonu, na wysokości drugiego szeregu kompanji czołowej; w marszu maszeruje 15 kroków przed czołem pierwszej kompanji.

Bataljon sprawia nakazany szyk na wyznaczoną kompanję i w podanym kierunku. Na rozkaz dowódcy bataljonu prowadzą dowódcy kompanij swe kompanje najkrótszą drogą na przypadające im miejsca w szyku. Jako pierwsza ustanawia się kompanja wyznaczona kierunkowa, odpowiednio do niej ustawiają się pozostałe kompanje. Po przybraniu nakazanego szyku kompanje stają na „spocznij”.

119.
Szyki.

120.
Sprawianie
szyków.

Masę sprawia bataljon na rozkaz: „*masa kompanjami w rozwiniętym (kompanjami w kolumnach plutonowych) kierunku (.....) na kompanję (.....) — maszerować!*”

Kolumnę czwórkową z masy sprawiają kompanje na rozkaz: „*kolumna czwórkowa na (.....) kompanję, kierunku (.....) — maszerować!*”

Kompanje zajmują swe miejsca w nakazanym szyku na kompanję kierunkową w kolejności swych numerów porządkowych, kompanja ciężkich karabinów maszynowych jako ostatnia; za nią poczet dowódcy bataljonu.

121.
Miejsce
dowódcy
bataljonu.

Dowódca bataljonu znajduje się: w masie o 20 kroków przed środkiem, frontem do bataljonu, w kolumnie czwórkowej o 10 kroków przed dowódcą kompanji czołowej względnie przed orkiestrą. Adjutant dowódcy bataljonu o $\frac{1}{2}$ długości konia, względnie (pieszo) o krok w tyle i w lewo od dowódcy. Trębacz o jeden krok za adjutantem.

122.
Komendy
i rozkazy
w bataljo-
nie.

Dowódca bataljonu dowodzi bataljonem zapomoćą rozkazów, podawanych głosem lub przesyłanych ustnie względnie pisemnie przez adjutanta lub gońca.

Rozkazy dowódcy odnoszą się do dowódców kompanij. Kompanje wykonywają rozkazy dowódcy bataljonu na komendę swych dowódców.

Jeżeli dowódca bataljonu chce wykonania bezpośrednio na swą komendę, co zachodzi najczęściej na paradach i przeglądach uzupełnia zapowiedź każdej swej komendy głosem „*bataljon*”, np. „*bataljon — baczność*”, „*bataljon na ramię — broń*”, *bataljon prezentuj — broń*, „*bataljon na prawo — patrz*”.

ROZDZIAŁ F.

P U Ł K.

Dowódca pułku dowodzi pułkiem zapomocą rozkazów formułowanych i przekazywanych w sposób podobny jak dowódca bataljonu. Rozkazy dowódcy pułku odnoszą się do dowódców bataljonów, komend bezpośrednich dowódca pułku zasadniczo nie wydaje.

W szyku zbiórki ustawia się pułk bataljonami na równej wysokości lub jeden za drugim, z odstępami i odległościami zależnie od potrzeby. Normalny odstęp między bataljonami wynosi 20 kroków. Drużyna dowódcy pułku i plutony specjalne ustawiają się na lewem skrzydle pułku, w sposób regulowany każdorazowo osobnem zarządzeniem dowódcy pułku.

Orkiestra ustawia się w odstepie 5 kroków od prawego skrzydła pułku, na wysokości drugiego szeregu kompanii prawoskrzydłowej (jej czołowego plutonu).

Chorągiew znajduje się przy kompanii prawoskrzydłowej pierwszego bataljonu.

Dowódca pułku stoi w szyku zbiórki o 40 kroków przed środkiem, frontem do pułku; dowódcy bataljonów stoją w tym samym froncie co oddziały; do wydania komend (rozkazów) zwracają się frontem do swych bataljonów.

Zastępca dowódcy pułku znajduje się o pół kroku wtyle w lewo od dowódcy.

Adjutant dowódcy pułku 2 kroki w tyle i krok w lewo od dowódcy, trębacz o 2 kroki z tyłu za

123.
Ogólne
wskazówki.

adjutantem. Konno: zastępca dowódcy pułku o $\frac{1}{2}$ długości konia z tyłu w lewo, adjutant o długość konia za dowódcą pułku, trębacz o długość konia za adjutantem. W szyku marszowym dowódca pułku znajduje się 15 kroków przed czołem orkiestry, względnie, w braku jej, o 25 kroków przed czołem pierwszego bataljonu.

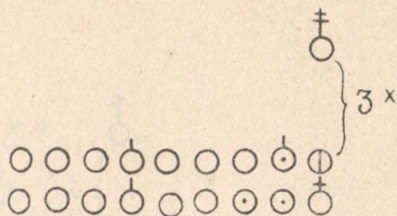
Dowódca pierwszego bataljonu maszeruje o 10 kroków za orkiestrą względnie za dowódcą pułku, a 15 kroków przed czołem bataljonu.

Odległości między bataljonami 25 kroków, licząc od tyłu poprzedniego bataljonu do dowódcy następnego. Pułki w ramach dywizji ustawiają się według każdorazowych zarządzeń dowódcy dywizji. Odstępy i odległości — zależnie od potrzeby. Normalny odstęp między pułkami wynosi 40 kroków, odległości w marszu — 100 kroków.

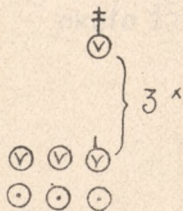

RYSUNKI.

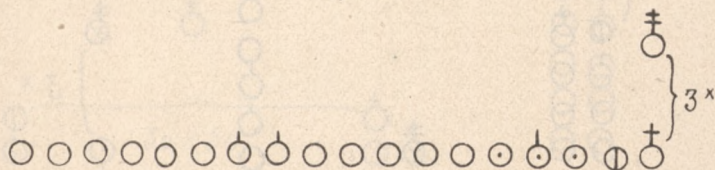

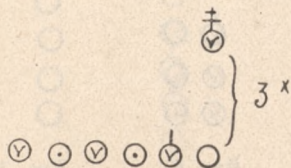
Rys. 1.

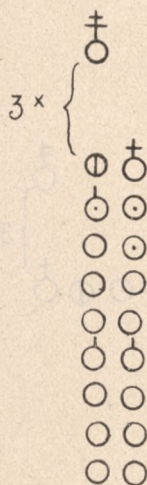
Rys. 2.

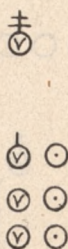
Rys. 3.

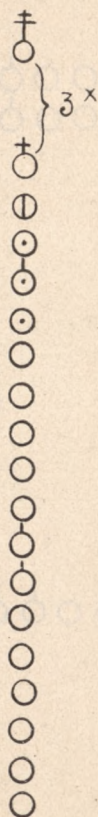
Rys. 4.

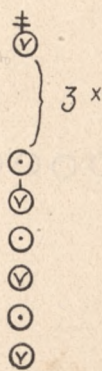
Rys. 5.

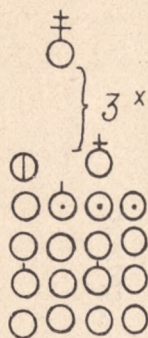
Rys. 6.

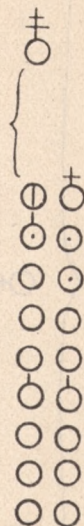
Rys. 7.

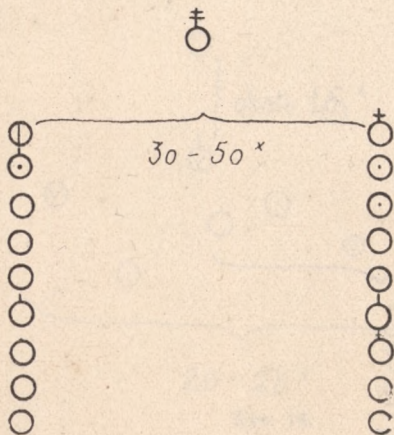
Rys. 8.

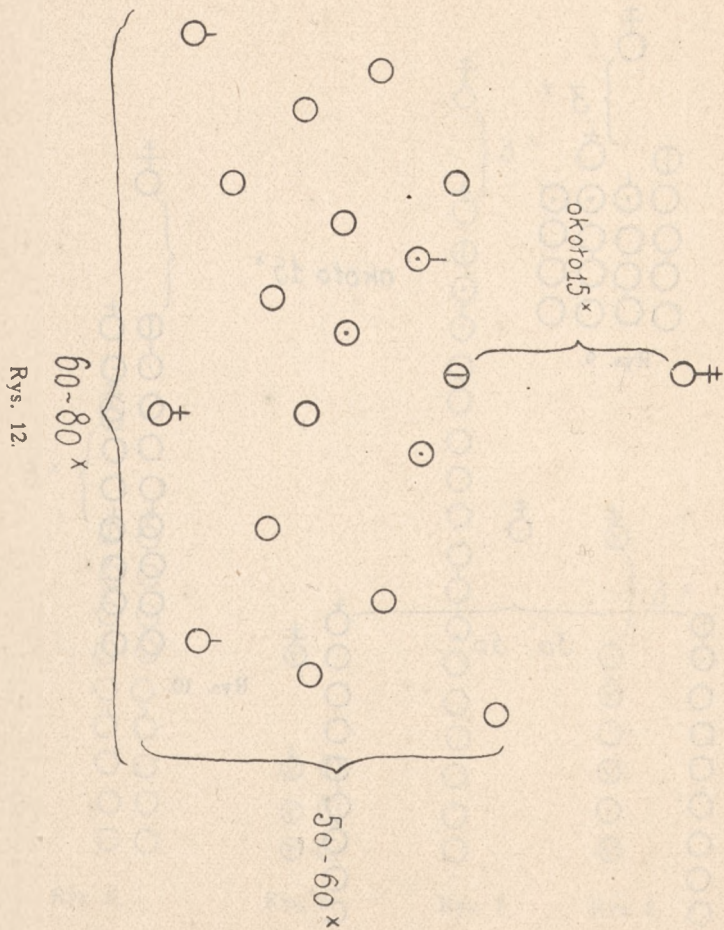
Rys. 9.

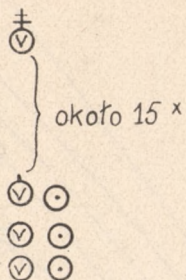
okoto 15^x

Rys. 10.

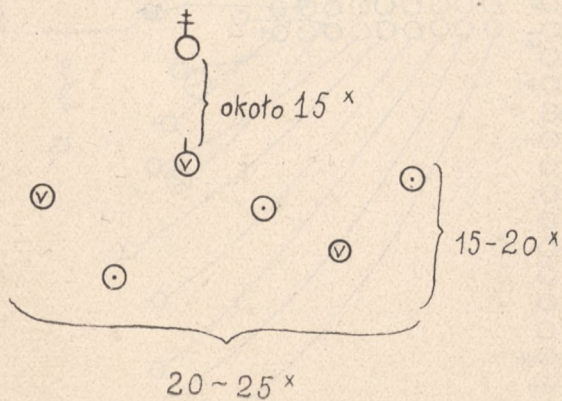

Rys. 11.

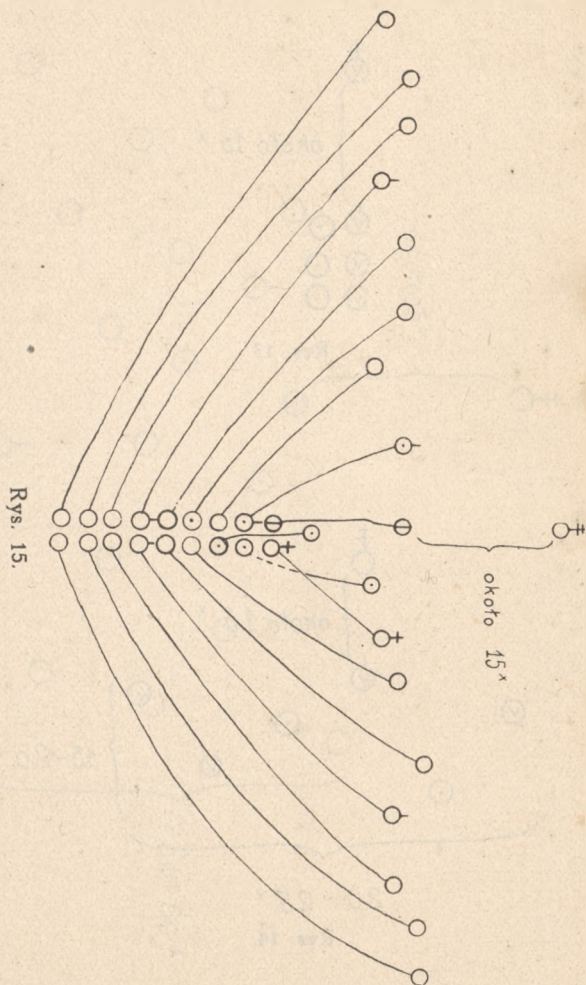

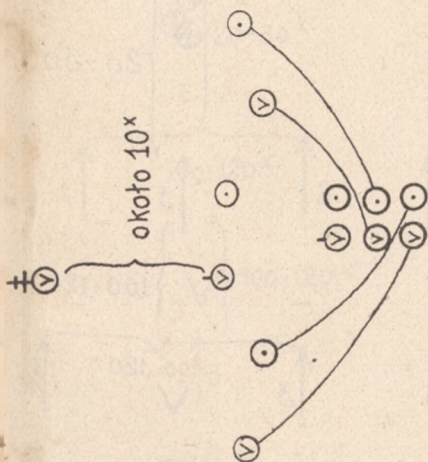

Rys. 13

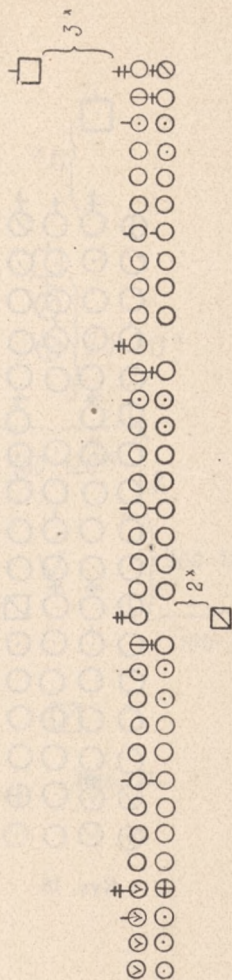

Rys. 14.

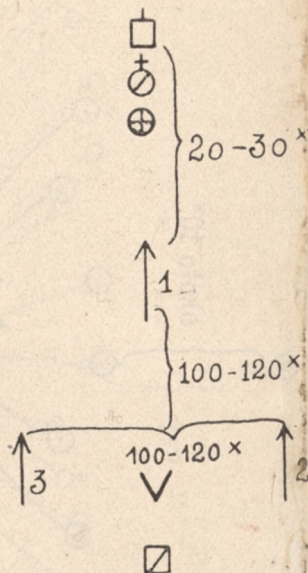
Rys. 16.

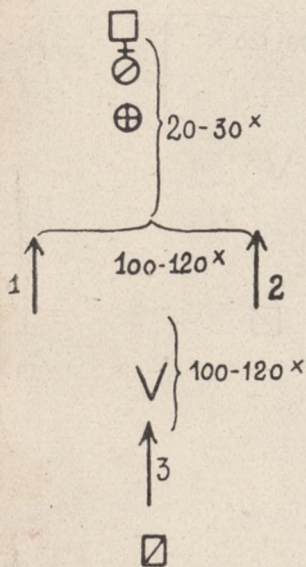
Rys. 17.

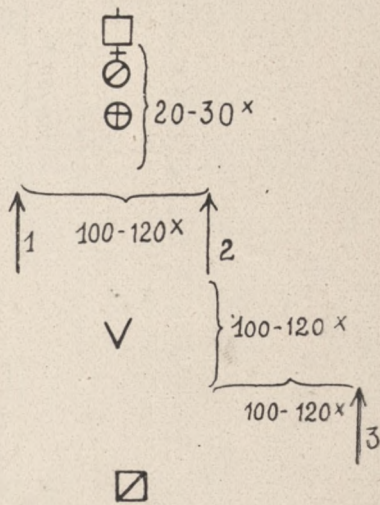
Rys. 18.

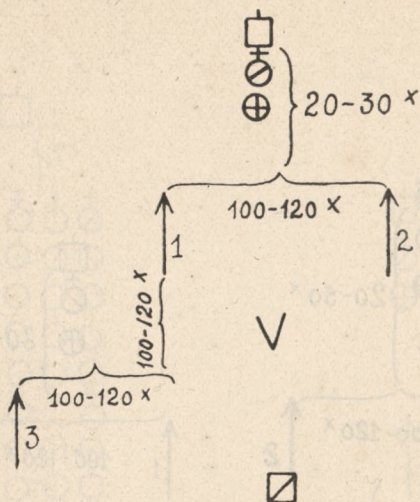
Rys. 19.

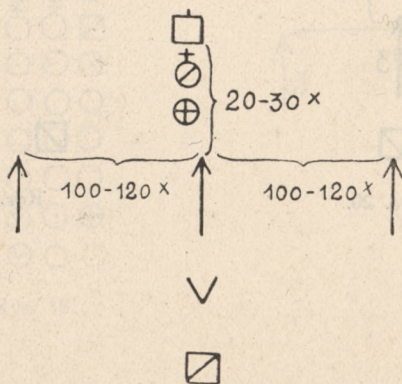
Rys. 20.

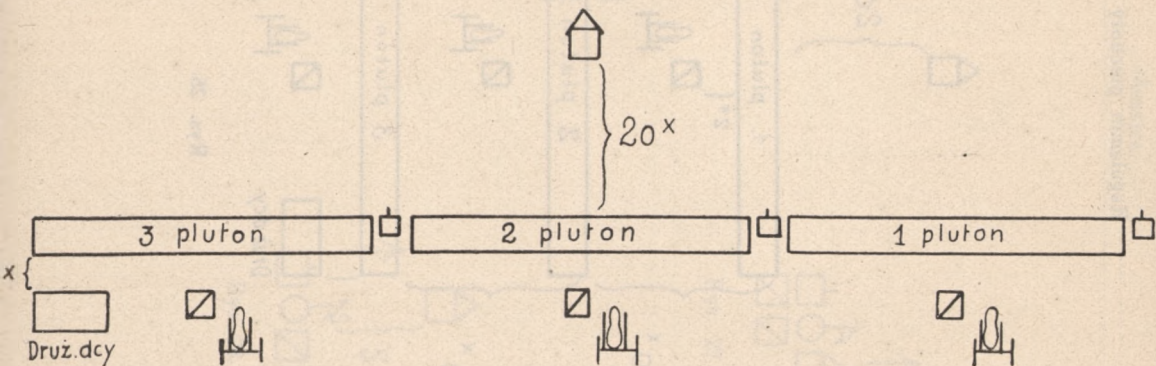
Rys. 21.

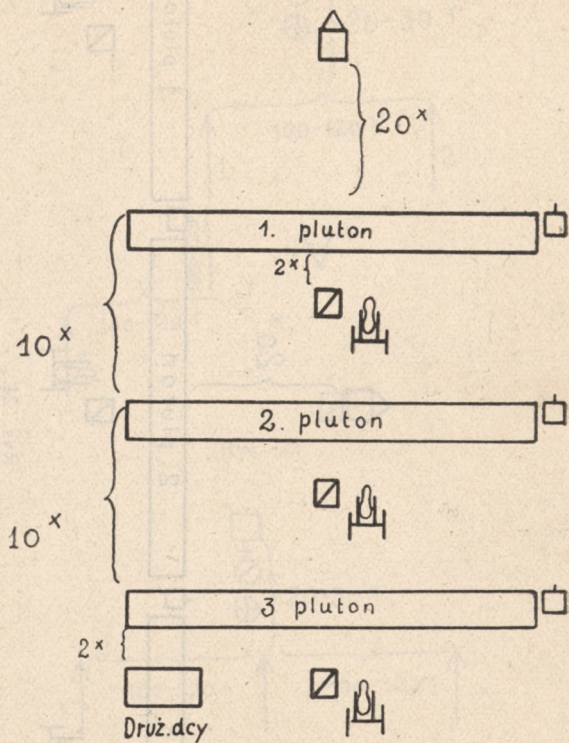
Rys. 22.

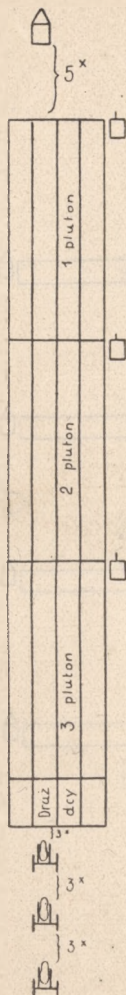
Rys. 23.

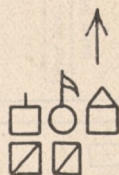
Rys. 24.

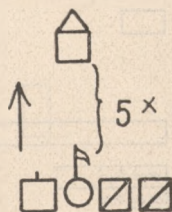
Rys. 25.

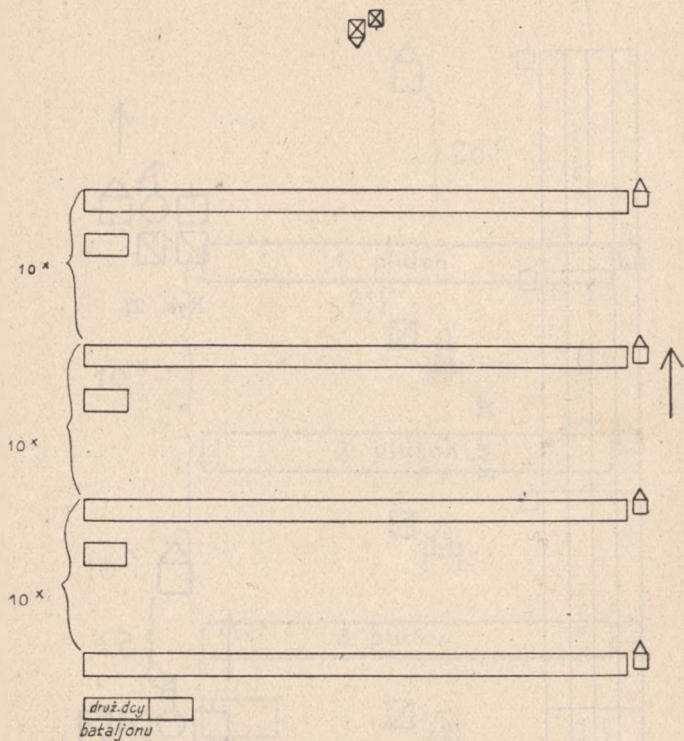
Rys. 26.

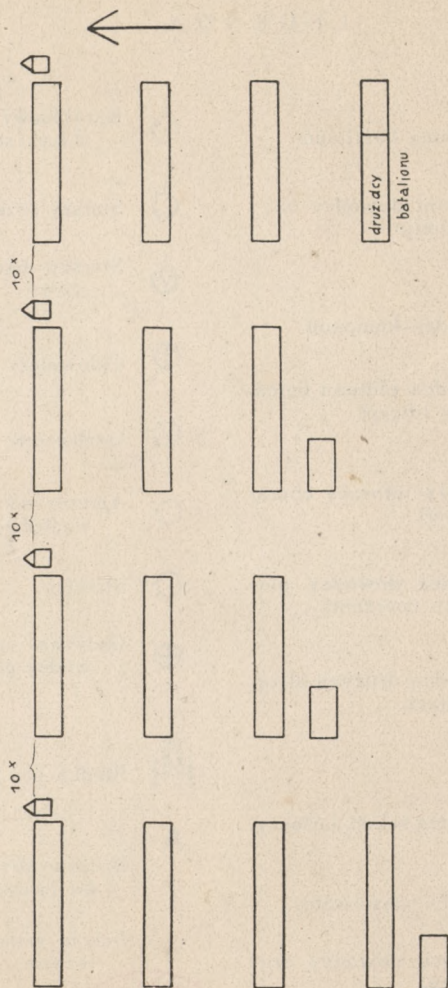
Rys. 27.

Rys. 28.

Rys. 29.

Rys. 30.

L E G E N D A.

Dowódca bataljonu.

Adjutant dowódcy bataljonu.

Dowódca kompanji.

Dowódca plutonu (młodszy oficer).

Chorąży (niosący chorągiew).

Zastępca dowódcy plutonu (sierżant).

Dowódca drużyny strzeleckiej.

Dowódca sekcji garlaczey.

Kapral — obserwator.

Zastępca dowódcy drużyny.

Karabinowy r.k.m.
(l.k.m.) starszy strzelec.

Starszy strzelec.

Starszy strzelec garlaczowy.

Celowniczy r.k.m. (l.k.m.).

Garlaczowy.

Amunicyjny r.k.m. (l.k.m.)
względnie garlacz.

Strzelec.

Ordynans osobisty dowódcy plutonu.

Biedka pod l.k.m. (r.k.m.).

Drużyna strzelecka w szyku luźnym.

Sekcja garlaczey w szyku luźnym.

×KSIEGARNIA×
ANTYKWARIAT

156090 F
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

CM KEK 335286

000-335286-00-0